

# Δημοσκοπήσεις και εκλογές 2012

## Ο απολογισμός της Public Issue

Γιάννης Μαυρής<sup>α</sup> – Γιώργος Συμεωνίδης<sup>β</sup>

α: Πολιτικός επιστήμονας (Ph.D), Πρόεδρος & Δ/Σύμβουλος της Public Issue

β: Στατιστικός (M.Sc), Αναλυτής στατιστικών υποδειγμάτων της Public Issue

### ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι διπλές εκλογές Μαΐου – Ιουνίου 2012 αποτέλεσαν δοκιμασία για τις ελληνικές δημοσκοπήσεις. Πέραν των εντυπώσεων, τα προβλήματα που ανέκυψαν είναι πολλά. Το πιθανότερο είναι ότι αυτά τα προβλήματα θα εξακολουθήσουν να υφίστανται, ίσως δε και να ενταθούν. Το φαινόμενο της εντεινόμενης και εν πολλοίς απρόβλεπτης αποχής, τα φαινόμενα απόκρυψης της ψήφου που προέκυψαν σε διάφορες εκδοχές θα δυσχεραίνουν στο μέλλον την προβλεπτική ικανότητα των ελληνικών δημοσκοπήσεων.

Κυρίως όμως, σε συνθήκες γενικευμένης εκλογικής ρευστότητας, αλλά και ιδεολογικής-πολιτικής πόλωσης, το ζήτημα της απαγόρευσης δημοσίευσης, κατά το τελευταίο δεκαπενθήμερο της προεκλογικής περιόδου αναδεικνύεται σε καθοριστικό. Εκτός από την κατάργηση του δημοκρατικού δικαιώματος των πολιτών στην ενημέρωση και την ωμή προπαγάνδα που εξέθρεψε, καταργώντας στην πράξη την ισχύουσα νομοθετική ρύθμιση, αυτή τη φορά η απαγόρευση έπληξε σοβαρά και την αξιοπιστία των δημοσκοπήσεων.

Σε αντίθεση με την εμπειρία των προηγούμενων εκλογικών αναμετρήσεων, τόσο τον Μάιο, όσο και τον Ιούνιο, οι ισχυρές τάσεις που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο εβδομάδων και οι οποίες αποτυπώθηκαν στις προεκλογικές έρευνες, λόγω της απαγόρευσης, δεν κατέστη δυνατό να δημοσιοποιηθούν εγκαίρως. Εάν αυτό το πρόβλημα δεν λυθεί άμεσα, τότε εγείρονται πλέον σοβαρά ερωτηματικά για το εάν υφίστανται πραγματικά οι δημοκρατικές προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή και τη δημοσίευση δημοσκοπήσεων και, ταυτοχρόνως, γίνεται πιθανό το ενδεχόμενο να περιορισθεί αναγκαστικά η χρήση τους στην ιδιωτική σφαίρα.

Η ανάλυση που ακολουθεί έχει διπλό στόχο. Αφενός, να απαντηθούν οι (καλοπροαίρετες ή κακοπροαίρετες) επικρίσεις που δέχθηκε η Public Issue για την εκτίμηση του Ιουνίου και αφετέρου να διερευνηθούν τα πραγματικά λάθη που ανέκυψαν στην εκτίμηση των τάσεων που διαμορφώθηκαν στο εκλογικό σώμα, ανάμεσα στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις. Συνεχίζοντας με συνέπεια την προσπάθεια που άρχισε με την καθιέρωση του πολιτικού Βαρόμετρου το 2004, επιχειρείται μια επιστημονική αποτίμηση των προεκλογικών ερευνών (όπως άλλωστε συνέβη και στις προηγούμενες εκλογές) και, επιπλέον, δίδονται στη δημοσιότητα τα πρωτογενή στοιχεία του συνόλου των δημοσκοπήσεων που πραγματοποίησε η εταιρεία, κατά τη διάρκεια των δύο προεκλογικών περιόδων. Ξεκαθαρίζεται τι ακριβώς έκανε η Public Issue και τι όχι στις εκλογές του Ιουνίου και αναπτύσσεται με λεπτομέρεια η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε. Επιπλέον, θεωρώντας το διάλογο και την αντιπαράθεση επιχειρημάτων, τόσο μεταξύ των εταιρειών του κλάδου, όσο και μεταξύ των εταιρειών και της ακαδημαϊκής κοινότητας, αυτονόητο εργαλείο για την προώθηση της επιστημονικής συζήτησης, κατατίθεται η άποψη της εταιρείας για την πολιτική στάθμιση και επιχειρείται μια σύγκριση της εφαρμογής της στάθμισης με τη δική της μεθοδολογία, στην περίπτωση των «διπλών» εκλογών του 2012. Αναμένουμε από τις υπόλοιπες εταιρείες, τους ακαδημαϊκούς ερευνητές και όποιον άλλο ενδιαφέρεται πραγματικά για το μέλλον των ελληνικών δημοσκοπήσεων να πάρει μέρος σε αυτό το διάλογο.

## **1. Το εκλογικό αποτέλεσμα της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου και η δυναμική της προεκλογικής περιόδου**

*Το αποτέλεσμα των εκλογών της 17ης Ιουνίου δεν ήταν σε καμιά περίπτωση δεδομένο εξ αρχής. Αντιθέτως, η έκβαση της αναμέτρησης παρέμεινε ανοικτή μέχρι και την τελευταία στιγμή.*

Η επίδραση της προεκλογικής περιόδου στο εκλογικό αποτέλεσμα δεν είναι κάθε φορά η ίδια. Υπάρχουν εκλογικές αναμετρήσεις, όπως πχ. του 2004 ή του 2007, στις οποίες αποδείχθηκε ότι, σε μεγάλο βαθμό, το εκλογικό αποτέλεσμα είχε από καιρό αποκρυσταλλωθεί και, κατά συνέπεια, η επίδραση της προεκλογικής εκστρατείας των πολιτικών κομμάτων δεν διαδραμάτισε ουσιαστικό ρόλο (Μαυρής

και Συμεωνίδης 2005 & 2007). Στην περίπτωση των εκλογών της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου συνέβη το ακριβώς αντίθετο. Η δυναμική της πρόσφατης προεκλογικής περιόδου αποδείχθηκε η μεγαλύτερη που έχει παρατηρηθεί ιστορικά μέχρι σήμερα, σαφώς μεγαλύτερη από την αντίστοιχη που παρατηρήθηκε και στις πρώτες εκλογές του Μαΐου. Οι εξελίξεις των δύο τελευταίων εβδομάδων υπήρξαν ραγδαίες, συνεχίστηκαν μέχρι και την ημέρα των εκλογών και επηρέασαν καθοριστικά το αποτέλεσμα. Σε πλήρη αντίθεση με μια φιλολογία που αναπτύχθηκε μετεκλογικά, για να συγκαλύψει τη χειραγωγική χρήση των δημοσκοπήσεων, το τελικό εκλογικό αποτέλεσμα, δηλαδή η ήττα του ΣΥΡΙΖΑ, προέκυψε από τη δυναμική που διαμορφώθηκε σε αυτό το κρίσιμο χρονικό διάστημα των τελευταίων δεκαπέντε ημερών. Οι συνολικές απώλειες του ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος προηγήθηκε σημαντικά, μετά τις εκλογές της 6<sup>ης</sup> Μαΐου, εκτιμώνται σε 4,5 μονάδες (διάγραμμα 1).

Κάθε καλόπιστος και μη-φανατισμένος αναγνώστης θα δεχθεί, ότι το γεγονός πως η ΝΔ κέρδισε τελικά τις εκλογές, σε καμιά περίπτωση δεν αποδεικνύει –αυτομάτως- και ότι προηγούνταν και μάλιστα «σταθερά» σε όλο το προηγούμενο διάστημα. Άλλωστε, αυτό προκύπτει και από τις σημαντικές αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν μεταξύ των τελευταίων -προ της απαγόρευσης- δημοσιοποιημένων δημοσκοπήσεων όλων των εταιρειών· αποκλίσεις, βεβαίως, που δεν θα πρέπει να αγνοηθούν ή να αποσιωπηθούν σε μια επιστημονική συζήτηση αποτίμησής τους (πίνακας 2). Από το σύνολο των έντεκα (11) τελευταίων προεκλογικών δημοσκοπήσεων που δημοσιοποιήθηκαν στα Μέσα Ενημέρωσης, πριν την έναρξη της απαγόρευσης, **δύο** (Public Issue και VPRC) έδωσαν προβάδισμα του ΣΥΡΙΖΑ, **μια** (Pulse) έδωσε απόλυτη ισοπαλία, **μια** (Metron Analysis) διαφορά μικρότερη της μονάδας υπέρ της ΝΔ, **τρεις** (GPO, MRB, MARC) διαφορά μικρότερη των δύο μονάδων και μόνον οι **τέσσερις** (DATA RC, RASS, Alco, Kara Research) διαφορά μεγαλύτερη των δύο μονάδων.

Με βάση τις έρευνες της Public Issue προκύπτει, ότι μετά τις εκλογές του Μαΐου και ως συνέχεια της δυναμικής του εκλογικού αποτελέσματος, εμφανίστηκε ένα ισχυρότατο πολυσυλλεκτικό εκλογικό ρεύμα προς τον ΣΥΡΙΖΑ, κυρίως εις βάρος του ΚΚΕ, αλλά και εις βάρος των δεξιών αντιμνημονιακών κομμάτων (ΑΝΕΛ και Χρυσή Αυγή)· ένα κλασσικό φαινόμενο εκλογικής παλίνρροιας: πρώτα πλημμυρίδα (31,5%), ύστερα άμπωτη (26,9%).<sup>1</sup> Το ρεύμα υπήρξε ανοδικό στο πρώτο διάστημα της προεκλογικής περιόδου και συγκεκριμένα, από την επαύριο των εκλογών της 6<sup>ης</sup> Μαΐου μέχρι και την ανακοίνωση του προγράμματος του ΣΥΡΙΖΑ (1/6/12) και εν συνεχεία έντονα καθοδικό, επί 2 ½ εβδομάδες, ενδεχομένως μέχρι και την ημέρα των εκλογών (διάγραμμα 1). Η άλλη όψη αυτής της εκλογικής κάμψης του ΣΥΡΙΖΑ είναι η επανασυσπείρωση που κατόρθωσαν να επιτύχουν οι υπόλοιποι μικρότεροι αντιμνημονιακοί κομματικοί σχηματισμοί (ιδίως ΑΝΕΛ και Χρυσή Αυγή - διαγράμματα 2&3, πίνακας 3).

Οι λόγοι για την αντιστροφή της εκλογικής δυναμικής του ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να αναζητηθούν: **α)** στην πρωτοφανή εκστρατεία φόβου που αναπτύχθηκε εναντίον

<sup>1</sup> Βλέπε σχετικά την ανάλυση του Γιάννη Μαυρή: "Σωστό και λάθος στις εκλογές της 17ης Ιουνίου", στην *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ της ΚΥΡΙΑΚΗΣ (24/6/12)*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.mavris.gr/3192/sosto-lathos-ekloges-iouniou-2012/>

του, όταν διαφάνηκε το ενδεχόμενο εκλογικής του νίκης. Η συντεταγμένη κινδυνολογία, αφορούσε τις καταθέσεις, τους μισθούς και τις συντάξεις, τις ελλείψεις σε φάρμακα και καύσιμα, κλπ, που θα προέκυπταν σε αυτήν την περίπτωση. Η πίεση που ασκήθηκε από το εσωτερικό και το εξωτερικό, με βάση το δίλημμα «ευρώ ή δραχμή», αποδείχθηκε αποτελεσματική. **β)** Στη «γκρίζα» επικοινωνιακή εκστρατεία της ΝΔ και **γ)** στο πρόγραμμά του, ιδίως τα σημεία που αφορούσαν την αστυνόμευση και την αντιμετώπιση των μεταναστών, τα οποία απομάκρυναν μια μερίδα συντηρητικών αντιμνημονιακών ψηφοφόρων, οι οποίοι μετά την αρχική ευφορία του Μαΐου είχαν μεταστραφεί υπέρ του. Συνυπολογίζοντας και την επίδραση της **αυξημένης αποχής** (νέοι, ετεροδημότες), που φαίνεται ότι λειτούργησε εις βάρος του, ο ΣΥΡΙΖΑ έχασε συνολικά 4,5 μονάδες και η εκλογική του επιρροή συρρικνώθηκε τελικά στο 26,9%.<sup>2</sup>

Ταυτοχρόνως, με βάση τις έρευνες της Public issue, αποδεικνύεται ότι στο τελευταίο 15νθήμερο υπήρξε και άνοδος της επιρροής της ΝΔ (περίπου 2%), η οποία μέχρι το τρίτο δεκάημερο του Μαΐου παρέμενε καθηλωμένη. Η ΝΔ από το 25,5% έφθασε την τελευταία Πέμπτη πριν από τις εκλογές, το 27,5% (διάγραμμα 1). Σε μεγάλο βαθμό, η άνοδος της ΝΔ τις τελευταίες δύο εβδομάδες οφείλεται και αυτή στο «φόβο» που κυριάρχησε στο εκλογικό σώμα και πήρε τη μορφή της «ψηφού τακτικής» (tactical voting). Είναι χαρακτηριστικό, ότι **2 στους 10 ψηφοφόρους της** (περίπου 5% του εκλογικού σώματος) την ψήφισαν «για να παραμείνουμε στο ευρώ», ενώ περίπου 2,5% του εκλογικού σώματος «για να μην υπάρξει χάος και αναρχία» (8% των ψηφοφόρων της). Επίσης, είναι ενδεικτικό ότι το 10% των ψηφοφόρων της δήλωσε ως αιτιολογία για την επιλογή ψηφού ότι θα την ψήφιζε «για να μην κερδίσει ο ΣΥΡΙΖΑ» (διάγραμμα 4).

Ωστόσο, **το μέγεθος του ρεύματος από τη ΔΗΜΑΡ και το ΠΑΣΟΚ προς τη ΝΔ και κατά συνέπεια το μέγεθος της ανόδου της ΝΔ υποεκτιμήθηκε**, διότι τόσο στις προεκλογικές δημοσκοπήσεις, όσο βεβαίως και στο exit poll **υπήρξε απόκρυψη ψήφου**. Ένα τμήμα των εκλογέων που τελικά ψήφισαν τη ΝΔ, δεν το δήλωναν στις έρευνες. (βλέπε αναλυτικά παρακάτω τον εκ των υστέρων υπολογισμό της μεροληψίας των προεκλογικών δημοσκοπήσεων). Δυστυχώς, όμως, η απόκρυψη ψήφου στις δημοσκοπήσεις, φαινόμενο σύνηθες και διαπιστωμένο διεθνώς ήδη από τη δεκαετία του 1930, μπορεί να διαπιστωθεί, μόνον εκ των υστέρων, δηλαδή μόνο με βάση το εκλογικό αποτέλεσμα. Όσοι υποστηρίζουν ότι η ΝΔ είχε εξ' αρχής «καθαρό προβάδισμα», υποστηρίζουν στην ουσία ότι τα γεγονότα του τελευταίου δεκαπενθήμερου δεν έπαιξαν ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος, επομένως, η προεκλογική περίοδος δεν άσκησε σημαντική επίδραση στο τελικό εκλογικό αποτέλεσμα. Θέση, που προφανώς προσκρούει στην κοινή λογική, αλλά και που αντιφάσκει με τις πλειοψηφικές εκτιμήσεις των περισσότερων αναλυτών, που (ορθά) διαπίστωναν την πρωτοφανή ρευστότητα της

<sup>2</sup> Μια σημαντική ένδειξη της επίδρασης της αποχής εις βάρος του ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί η διαφοροποίηση της ψήφου ομοδημοτών/ετεροδημοτών. Η ΝΔ έλαβε στους ομοδημότες 31% και στους ετεροδημότες 25%. Αντιθέτως, ο ΣΥΡΙΖΑ έλαβε στους ομοδημότες 26% και στους ετεροδημότες 30%, προηγήθηκε δηλαδή της ΝΔ κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (Πηγή: Public Issue, αθροιστικό αρχείο Προεκλογικού Βαρόμετρου Ιουνίου 2012, N=5.862 άτομα).

ψήφου, την (πραγματική) αποσταθεροποίηση των κομματικών ταυτίσεων κλπ. Άλλωστε η ρευστότητα της ψήφου προκύπτει και με βάση τα στοιχεία των exit poll, τόσο του Μαΐου όσο και του Ιουνίου. Είναι αποκαλυπτικό της πρωτοφανούς εκλογικής αβεβαιότητας, ότι σε σύγκριση με το **17%** των εκλογέων στις εκλογές του 2009, που αποφάσισαν για την ψήφο τους το τελευταίο 15νθήμερο ή και την ημέρα των εκλογών, τον Μάιο του 2012, το αντίστοιχο ποσοστό εμφανίσθηκε υπερδιπλάσιο, **41%**. Τον δε Ιούνιο, 14% (έναντι 10,9% το 2009) αποφάσισε την ημέρα των εκλογών, 1 στους 8 εκλογείς (12%) την τελευταία εβδομάδα και **σχεδόν 4 στους 10** (37%) στο διάστημα των τελευταίων 15-30 ημερών, που μεσολάβησαν μεταξύ των δύο αναμετρήσεων (πίνακας 9).

Κυρίως όμως η θέση περί μη-επιρροής των γεγονότων της προεκλογικής περιόδου, συγκαλύπτει το μέγεθος και τον αποφασιστικό ρόλο της εκστρατείας φόβου που έλαβε χώρα

## 2. Η εκτίμηση της Public Issue για τις εκλογές του Ιουνίου και του Μαΐου

Η τελευταία εκτίμηση της Public Issue, από τις τρεις δημοσιευμένες πριν την απαγόρευση, παρουσιάσθηκε στον ΣΚΑΪ και στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ την 1/6/2012.<sup>3</sup> Στην εν λόγω εκτίμηση η Public Issue υπολόγισε την επιρροή του ΣΥΡΙΖΑ σε **31,5%** και της ΝΔ σε **25,5%**, αποτυπώνοντας τις τάσεις που είχαν διαμορφωθεί στο εκλογικό σώμα μέχρι εκείνη τη στιγμή. Αποτελούσε **εκτίμηση της εκλογικής επιρροής τη δεδομένη στιγμή και σε καμιά περίπτωση πρόβλεψη** (forecast) του τελικού εκλογικού αποτελέσματος. Όπως έχει τονισθεί πάρα πολλές φορές πρόκειται για δύο σαφώς διαφορετικά πράγματα<sup>4</sup>.

Την ημέρα των εκλογών, μετά το κλείσιμο της κάλπης και πριν γίνει γνωστό το εκλογικό αποτέλεσμα (19:00), η Public Issue έδωσε στη δημοσιότητα και τις δύο τελευταίες («κρυφές») προεκλογικές έρευνες, που πραγματοποίησε κατά το διάστημα της απαγόρευσης. Σε αυτές αποτυπώνεται η διαχρονική εξέλιξη των προτιμήσεων του εκλογικού σώματος, όπως αυτή είχε καταγραφεί στα ερευνητικά δεδομένα της εταιρείας, μετά την έναρξη της απαγόρευσης.<sup>5</sup> Η πρώτη «κρυφή» μέτρηση (1-7/6/2012) έδειξε σημαντική μείωση της διαφοράς (σε 2,5 μονάδες), ακόμη υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ (29,5%-27%), ενώ η επόμενη (11-14/6/2012), την Πέμπτη πριν τις εκλογές, ότι η διαφορά έχει σχεδόν εκμηδενιστεί στο 0,5 (28%, έναντι 27,5% - διάγραμμα 1). Όπως αποδείχθηκε, εκ των υστέρων, η συγκεκριμένη τάση συνεχίσθηκε στην ίδια κατεύθυνση, γεγονός που οδήγησε και στο τελικό αποτέλεσμα.

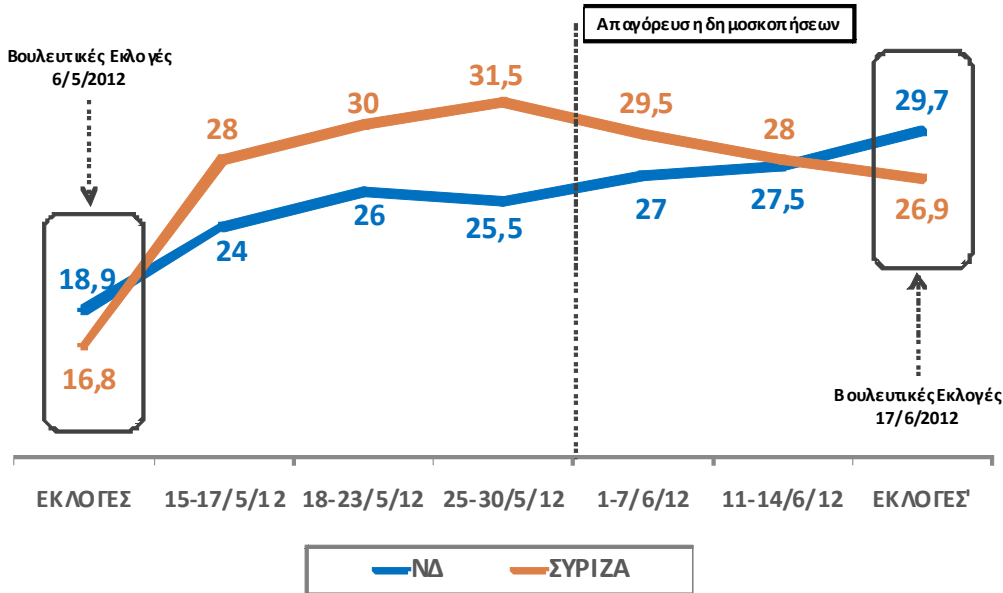
<sup>3</sup> <http://www.publicissue.gr/2026/varometro-3o-kyma-mai-2012/>

<sup>4</sup> Βλέπε σχετικά το επεξηγηματικό σημείωμα: «Τι είναι η εκτίμηση εκλογικής επιρροής», στην ιστοσελίδα <http://www.publicissue.gr/1965/vote-estimation-faq/>

<sup>5</sup> Για την σχετική τεκμηρίωση, βλέπε σχετικά το βίντεο της εκλογικής εκπομπής του ΣΚΑΪ (17/6/2012), στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://blip.tv/public-issue/εκλογές-17ης-ιουνίου-η-public-issue-στον-σκαϊ-μέρος-α-6239036>. Επίσης, τις σχετικές ιστοσελίδες της εταιρείας: [http://www.publicissue.gr/2038/epidراسi-apagorefsis/](http://www.publicissue.gr/2038/epidراسι-apagorefsis/) και <http://blip.tv/public-issue/episode-6215014>

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΗΣ ΝΔ & ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΙΟΥΝΙΟΥ 2012**

Δημοσιευμένες & αδημοσίευτες έρευνες του προεκλογικού Βαρόμετρου της Public Issue  
15 Μαΐου – 14 Ιουνίου 2012

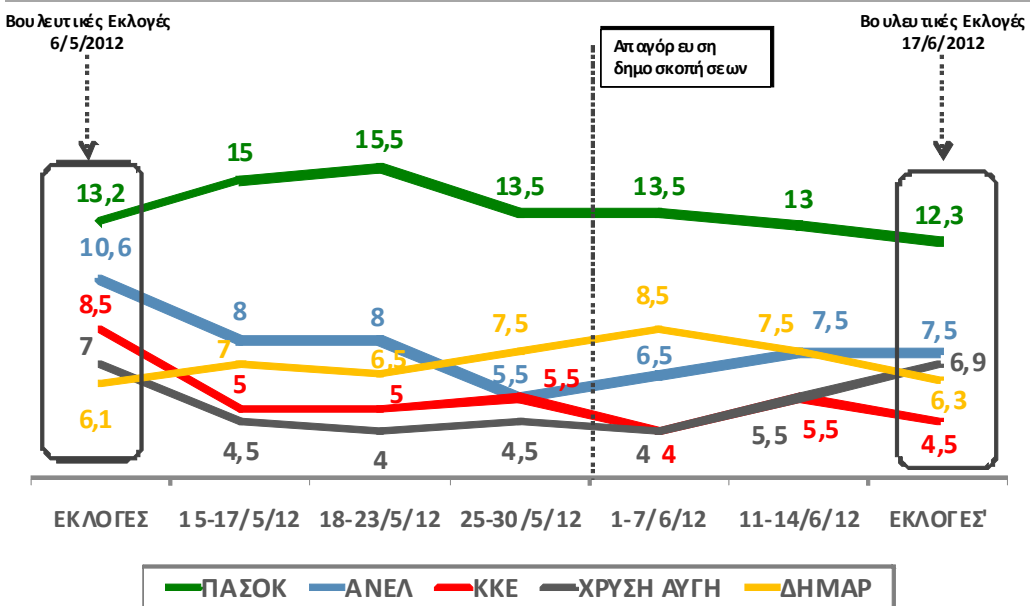


public issue

Διάγραμμα 1

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ, ΤΩΝ ΑΝΕΛ, ΤΟΥ ΚΚΕ, ΤΗΣ ΧΑ & ΤΗΣ ΔΗΜΑΡ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΙΟΥΝΙΟΥ 2012**

Δημοσιευμένες & αδημοσίευτες έρευνες του προεκλογικού Βαρόμετρου της Public Issue  
15 Μαΐου – 14 Ιουνίου 2012

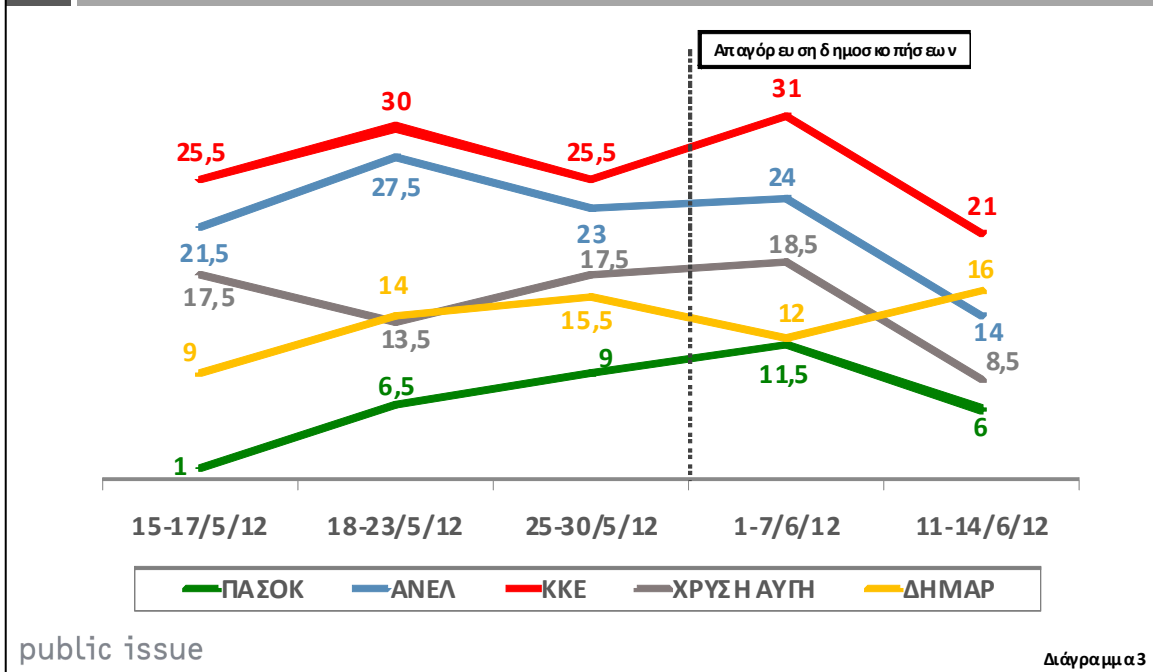


public issue

Διάγραμμα 2

### ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ ΜΑΙΟΥ 2012 ΑΠΟ ΠΑΣΟΚ, ΑΝΕΛ, ΚΚΕ, ΧΑ & ΔΗΜΑΡ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΡΙΖΑ

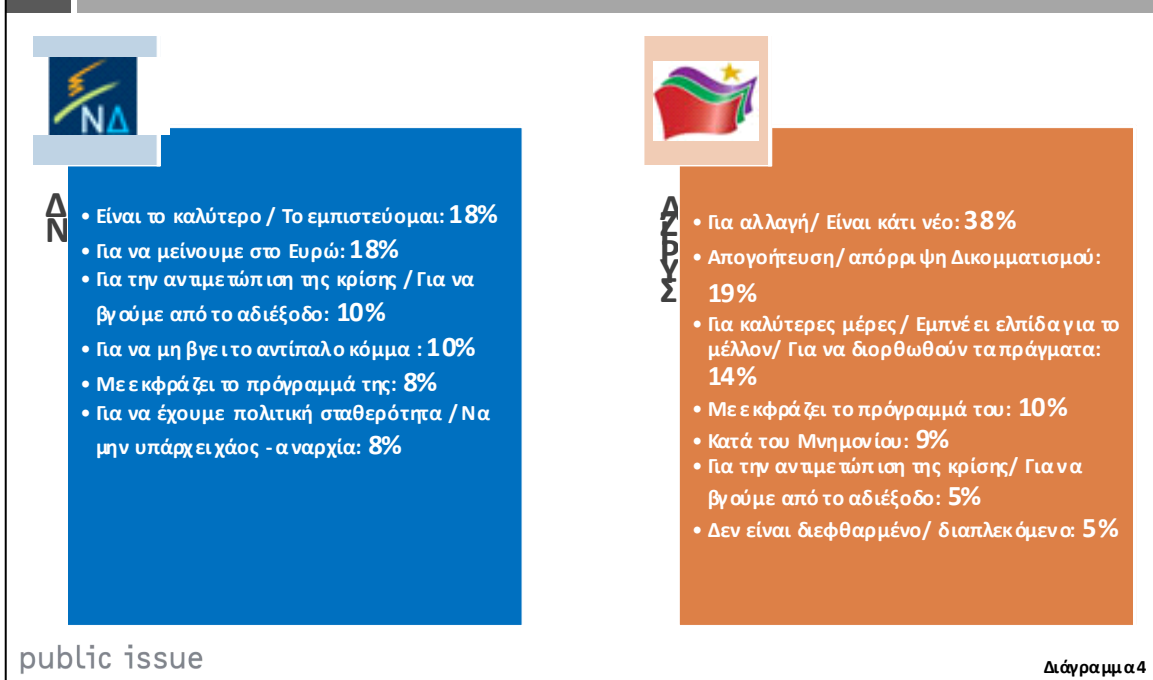
Δημοσιευμένες & αδημοσίευτες έρευνες του προεκλογικού Βαρόμετρου της Public Issue  
15 Μαΐου – 14 Ιουνίου 2012



### ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ

Γιατί ψήφισαν το κόμμα προτίμησης

Αυθόρμητες απαντήσεις των ψηφοφόρων της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ – Βαρόμετρο Public Issue



**ΠΙΝΑΚΑΣ 1:** Σύγκριση προεκλογικών δημοσκοπήσεων των Βουλευτικών εκλογών της 6ης Μαΐου 2012

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΣΟ	ΗΜ/ΝΙΑ ΔΗΜ/ΣΗΣ	ΠΑΣΟΚ	ΝΔ	ΚΚΕ	ΣΥΡΙΖΑ	ΛΑΟΣ	ΟΙΚ	ΔΗΜΑΡ	ΔΗΣΥ	ΑΝΕΛ	ΧΑ	ΝΔ+ΠΑΣΟΚ	ΜΕΣΟ ΣΦΑΛΜΑ
PULSE	ΠΟΝΤΙΚΙ	19/4/2012	15	22	10,5	11	3	3,5	8,5	3	10	5,5	37	<b>1,83</b>
VPRC	ΕΠΙΚΑΙΡΑ	19/4/2012	14,5	22	11,5	13	3,5	2,5	10	1,5	9	5	36,5	<b>2,08</b>
MRB	REAL FM	20/4/2012	14,5	23	9,8	11,9	3,1	4	8,2	3	9,3	5,6	37,5	<b>1,81</b>
MARC	ΕΘΝΟΣ	20/4/2012	17,8	21,9	9,2	11	4,2	3,2	8,8	3	10,4	5,2	39,7	<b>2,08</b>
K- Research	ΝΕΑ	20/4/2012	19,1	25,5	10,6	9,1	4	3,6	5,4	3,8	7,7	5,2	44,6	<b>3,07</b>
RASS	ΕΛ.ΤΥΠΟΣ	20/4/2012	17,1	24,1	8,7	10,3	3,4	3,8	8,4	3,2	9,4	4,3	41,2	<b>2,4</b>
METRON ANALYSIS	CRISIS MONITOR	20/4/2012	15,1	20,1	9,9	11	3,8	4,3	8,8	2,7	10,3	6,2	35,2	<b>1,65</b>
ALCO	NET	20/4/2012	16,5	23	8,7	9,8	3,7	3,3	8,2	2,9	10,3	4,8	39,5	<b>2,07</b>
PUBLIC ISSUE	ΣΚΑΙ	20/4/2012	14	21,5	11	13	3	3,5	9,5	2	11	5,5	35,5	<b>1,63</b>
GPO	MEGA	20/4/2012	19,5	25,6	10,7	9,8	4,7	3,1	7,9	3,5	9,7	5,5	45,1	<b>2,93</b>
<b>ΕΚΛΟΓΕΣ</b>		<b>6/5/2012</b>	<b>13,2</b>	<b>18,9</b>	<b>8,5</b>	<b>16,8</b>	<b>2,9</b>	<b>2,9</b>	<b>6,1</b>	<b>2,6</b>	<b>10,6</b>	<b>7</b>	<b>32,1</b>	



ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ 2012

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2:** Σύγκριση προεκλογικών δημοσκοπήσεων των Βουλευτικών εκλογών της 17ης Ιουνίου 2012

ΕΤΑΙΡΙΑ	ΜΕΣΟ	ΗΜ/ΝΙΑ ΔΗΜ/ΣΗΣ	ΝΔ	ΣΥΡΙΖΑ	ΠΑΣΟΚ	ΑΝΕΛ	ΚΚΕ	ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ	ΔΗΜΑΡ	ΔΗΞΑΝ	ΛΟΙΠΑ	ΝΔ+ ΣΥΡΙΖΑ	ΝΔ- ΣΥΡΙΖΑ	ΚΟΜΜ ΑΤΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ	ΜΕΣΟ ΣΦΑΛΜΑ
Kapa Research	ΝΕΑ	1/6/2012	30,3	27,4	11,5	6,2	6,6	5,9	5,1	1,7	5,1	57,7	2,9	7	<b>0,93</b>
ALCO	Newsit.gr	30/5/2012	28,4	25,7	14,2	7,3	5,7	5,0	5,9	2,5	5,3	54,1	2,7	7	<b>1,07</b>
RASS	ΕΛ.ΤΥΠΟΣ	1/6/2012	30,0	27,4	13,7	6,6	5,9	4,1	6,1	2,7	3,4	57,4	2,6	7	<b>1,09</b>
MARC	ΑΛΦΗΑ	1/6/2012	28,8	27,0	13,9	7,0	6,2	4,5	5,9	2,7	4,0	55,8	1,8	7	<b>1,00</b>
MRB	Real.gr	30/5/2012	27,6	26,0	14,6	7,1	4,7	5,4	6,6	3,3	4,7	53,6	1,6	8	<b>1,07</b>
GPO	ΜΕΓΑ	30/5/2012	26,6	25,1	15,3	8,4	6,7	4,8	5,8	3,0	4,3	51,7	1,5	8	<b>1,67</b>
ΜΕΤΡΟΝ ANALYSIS	ΑΝΤ1	1/6/2012	27,1	26,4	13,4	6,9	5,2	4,7	8,0	3,6	4,7	53,5	0,7	8	<b>1,29</b>
PULSE	ΠΟΝΤΙΚΙ	30/5/2012	27,0	27,0	14,5	7,5	5,5	5,5	5,5	3,0	4,5	54	0,0	8	<b>1,04</b>
VPRC	Επίκαιρα	30/5/2012	26,5	30,0	12,5	7,5	5,5	4,5	7,5	2,0	4,0	56,5	-3,5	7	<b>1,33</b>
Public Issue	ΣΚΑΪ/ΚΑΘ	1/6/2012	25,5	31,5	13,5	5,5	5,5	4,5	7,5	2,5	4,0	57	-6,0	7	<b>2,00</b>
DATA RC	pelop.gr	31/5/2012	28,4	25,6	13,9	7	5,7	5,4	6,2	2,8	5	54	2,8	7	<b>1,00</b>
<b>ΕΚΛΟΓΕΣ</b>		<b>17/6/2012</b>	<b>29,7</b>	<b>26,9</b>	<b>12,3</b>	<b>7,5</b>	<b>4,5</b>	<b>6,9</b>	<b>6,3</b>	<b>1,6</b>	<b>4,5</b>	<b>56,6</b>	<b>2,8</b>	<b>7</b>	

Επομένως, με βάση το τελευταίο κύμα, το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ που προέκυψε (28%), αποκλίνει από το τελικό αποτέλεσμα **μόλις 1%**, ενώ το ποσοστό της ΝΔ (27,5%), **κατά 2,5%**. **Αυτά είναι τα πραγματικά δεδομένα και αυτές είναι οι πραγματικές αποκλίσεις από το εκλογικό αποτέλεσμα, δηλαδή το πραγματικό «λάθος».** Αυτή η διαπίστωση καθιστά απαράδεκτη και σκόπιμη -με επίκληση μάλιστα των μαθηματικών και της στατιστικής!- την κριτική που αναπτύχθηκε κατά της εταιρείας, κυρίως σε social media, σχετικά με την αποτυχία πρόβλεψης της διαφοράς πρώτου/δεύτερου κόμματος, από +6 μονάδες (υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ) σε -3 μονάδες (υπέρ της ΝΔ)! Αντικείμενο των δημοσκοπήσεων είναι πρωτίστως η εκτίμηση των ποσοστών επιρροής των κομμάτων και όχι η μεταξύ τους διαφορά, η οποία άλλωστε είναι παράγωγο αυτής ακριβώς της εκτίμησης. Επιπλέον, η διαφορά μεταξύ των δύο πρώτων κομμάτων αποτελεί μέτρο ακρίβειας των δημοσκοπήσεων κυρίως σε αμιγώς δικομματικά συστήματα (όπως πχ στις ΗΠΑ όπου το άθροισμα των δύο μεγάλων κομμάτων υπερβαίνει συνήθως το 95%) και σαφώς δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλο μέτρο στην περίπτωση των εκλογών του Ιουνίου, στις οποίες αντικείμενο εκτίμησης υπήρξε η εκτίμηση των ποσοστών τουλάχιστον επτά (7) κομμάτων.

Το πρόβλημα των ισχυρών εντυπώσεων, που δημιουργήθηκαν με την τελευταία δημοσιοποιημένη δημοσκόπηση της Public Issue, οφείλεται **αποκλειστικά** στις δυσμενείς επιπτώσεις της ισχύουσας απαγόρευσης, που υπήρξαν μεγαλύτερες από κάθε άλλη φορά. Προφανώς, εάν δεν ίσχυε η απαγόρευση δημοσίευσης και οι έρευνες των δύο τελευταίων εβδομάδων είχαν παρουσιασθεί κανονικά, δεν θα είχε δημιουργηθεί παρόμοιο πρόβλημα. Δεν θα είχαν δημιουργηθεί εντυπώσεις σε αυτήν την έκταση και δεν θα είχε αντιστραφεί και στρεβλωθεί τόσο πολύ η πραγματικότητα, ούτε θα είχε αποδοθεί άδικα η ευθύνη στην εταιρεία, ενώ οφείλεται αποκλειστικά και μόνον σε μια **ακραία** νομοθετική ρύθμιση.

### Γιατί δημοσιεύθηκαν οι προεκλογικές έρευνες την ημέρα των εκλογών

Δυστυχώς, το γεγονός ότι οι δύο «κρυφές» έρευνες, που έδειχναν την συντελεσθείσα ραγδαία μεταβολή, παρουσιάστηκαν στον ΣΚΑΪ, την ημέρα των εκλογών, αμέσως μετά το κλείσιμο της κάλπης και **πριν** ακόμη γίνει γνωστό το εκλογικό αποτέλεσμα<sup>6</sup>, όχι απλώς δεν κατάφερε να μετριάσει τις αρνητικές εντυπώσεις, αλλά αντιθέτως μάλλον τις ενίσχυσε. Και τούτο, διότι η δημοσιοποίηση των τελευταίων προεκλογικών ερευνών παρερμηνεύθηκε. Αν και **επρόκειτο για προεκλογικές έρευνες** που αποτύπωναν τον συσχετισμό μέχρι και την Πέμπτη, τα ποσοστά των κομμάτων που κατέγραφαν θεωρήθηκαν αποτέλεσμα “exit poll”, και επομένως «πρόβλεψη» του εκλογικού αποτελέσματος.

Οι «κρυφές» προεκλογικές έρευνες δόθηκαν στη δημοσιότητα για λόγους επιστημονικούς, δεοντολογικούς και ευθύνης απέναντι στο κοινό. Θεωρήθηκε αυτονόητο (εσφαλμένα όπως αποδείχθηκε), ότι οι έρευνες που είχαν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της απαγόρευσης έπρεπε να παρουσιασθούν,

<sup>6</sup> Βλέπε για απόδειξη το σχετικό τεκμήριο στην προηγούμενη υποσημείωση.

έστω αναγκαστικά εκ των υστέρων, για να πληροφορηθεί η κοινή γνώμη πως είχε εξελιχθεί η εκλογική αναμέτρηση. Αυτή η επιλογή έγινε με τη λογική ότι όσα στοιχεία διέθετε η εταιρεία θεώρησε ορθό να τα δώσει στη δημοσιότητα. Άλλωστε, η Public Issue είχε ακολουθήσει την ίδια πρακτική στις εκλογές του 2009 και στις εκλογές του Μαΐου, μόλις ένα μήνα πριν, δηλαδή σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η εταιρεία δεν πραγματοποίησε αυτοτελώς ή δεν συμμετείχε σε δημοσκόπηση εξόδου (exit poll).

Τέλος, μια σύντομη αναφορά στην εκτίμηση της Public Issue και στις εκλογές του Μαΐου κρίνεται απαραίτητη για λόγους πληρότητας και αποτίμησης της συνολικής προσπάθειας της εταιρείας κατά τη διάρκεια των εκλογών του 2012. Στην τελευταία εκτίμηση, που παρουσιάστηκε στον ΣΚΑΪ και στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στις 20/4/2012<sup>7</sup>, η εκλογική επιρροή της ΝΔ εκτιμήθηκε σε **21,5%**, του ΠΑΣΟΚ σε **14%** και του ΣΥΡΙΖΑ σε **13%**. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός, ότι η Public Issue ήταν η μόνη από τις εταιρείες του κλάδου (μαζί με την VPRC) που εκτιμούσε, 15 ημέρες πριν τις εκλογές, τη διαφορά μεταξύ ΠΑΣΟΚ – ΣΥΡΙΖΑ σε τόσο χαμηλά επίπεδα. Την ημέρα των εκλογών (6/5/2012), όπως ακριβώς και στην περίπτωση των εκλογών του Ιουνίου, η Public Issue έδωσε στη δημοσιότητα την τελευταία («κρυφή») προεκλογική έρευνα, που πραγματοποίησε κατά το διάστημα της απαγόρευσης (27/4-2/5/2012). Η εκτίμηση της εταιρείας, η οποία στηρίχθηκε σε αυτήν την έρευνα, ήταν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ (**16%**) είχε πλέον περάσει το ΠΑΣΟΚ (**15%**), ενώ η ΝΔ (**22,5%**) παρέμενε σταθερά στην πρώτη θέση. Παρά τις όποιες αποκλίσεις από το τελικό εκλογικό αποτέλεσμα, οι έρευνες της εταιρείας κατέγραψαν με επιτυχία τις τάσεις που αναπτύχθηκαν κατά την προεκλογική περίοδο και οι εκτιμήσεις που δημοσιοποίησε η Public Issue αποδείχθηκαν ιδιαίτερα εύστοχες (βλέπε σχετικά και πίνακα 1).

### 3. Σύγκριση της προεκλογικής εκτίμησης με το exit poll

Την Κυριακή 17 Ιουνίου, στις 7 μμ ακριβώς, αμέσως μετά το κλείσιμο της κάλπης, παρουσιάστηκαν στην ελληνική τηλεόραση δύο διαφορετικές εκτιμήσεις. Η πρώτη εκτίμηση δημοσιοποιήθηκε από τους τηλεοπτικούς σταθμούς MEGA, ANT1, ALPHA και NET και βασίσθηκε στην κοινή δημοσκόπηση εξόδου (exit poll). Η δεύτερη εκτίμηση της Public Issue δημοσιοποιήθηκε από τον ΣΚΑΪ<sup>8</sup> και βασίσθηκε σε αδημοσίευτη προεκλογική έρευνά της (αποτελούσε κύμα του Πολιτικού Βαρόμετρου σε ενισχυμένο δείγμα 1200 ατόμων) **και όχι σε exit poll**, που άλλωστε δεν πραγματοποίησε ποτέ η εταιρεία.

<sup>7</sup> Βλέπε σχετικά <http://www.publicissue.gr/2002/varometro-apr-2012-3o-ektakto-kyma/>

<sup>8</sup> Βλέπε σχετικά την υποσ.5.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3:** Διευκρινισμένη πρόθεση ψήφου, Πολιτικό Βαρόμετρο Public Issue, Ιανουάριος-Ιούνιος 2012, αστάθμιστα στοιχεία

ΗΜ/ΝΙΑ	N	ΝΔ	ΣΥΡΙΖΑ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	ΔΗΜΑΡ	ΑΝΕΛ	ΧΑ
1/2012	592	30,5	11,7	13,6	12,7	15,3	-	0,8
2α/2012	609	31,0	12,2	7,1	12,3	19	-	3
2β/2012	612	27,3	12,9	10,9	10,6	16,2	4,6	3,3
3α/2012	638	22,7	13,3	11	11,4	16	6,4	3,1
3β/2012	717	20,2	13,7	16,6	11	12,7	8,6	5,2
4α/2012	839	18,5	14,1	14,1	10,1	12,3	11,2	5,1
4β/2012	901	20,1	13,9	12,8	9,7	10,3	11,3	6,4
4γ/2012	900	21,0	17,4	14	8,1	8,3	9,4	6,7
<b>Εκλογές 6/5/2012</b>		<b>18,9</b>	<b>16,8</b>	<b>13,2</b>	<b>8,5</b>	<b>6,1</b>	<b>10,6</b>	<b>7</b>
5α 2012	844	24,9	28,0	15,8	4,7	7,9	7,2	3,2
5β 2012	1027	26,2	30,4	16,2	4,7	7,5	7,1	2,9
5γ 2012	1027	25,5	31,5	13,4	5,3	9,4	4,8	4
6α 2012	990	27,6	29,4	13,7	3,2	10,4	5,6	3,6
6β 2012	1013	27,5	27,8	12,9	5,3	7,7	7,3	5,5
<b>Εκλογές 17/6/2012</b>		<b>29,7</b>	<b>26,9</b>	<b>12,3</b>	<b>4,5</b>	<b>6,3</b>	<b>7,5</b>	<b>6,9</b>

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4:** Διευκρινισμένη πρόθεση ψήφου, Πολιτικό Βαρόμετρο Public Issue, Ιανουάριος-Ιούνιος 2012, εξομαλυσμένα στοιχεία με τη μέθοδο Kalman μετά και την ενσωμάτωση των εκλογικών αποτελεσμάτων

ΗΜ/ΝΙΑ	N	ΝΔ	ΣΥΡΙΖΑ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	ΔΗΜΑΡ	ΑΝΕΛ	ΧΑ
1/2012	592	30,3	11,9	12,8	12,5	15,2		0,9
2α/2012	609	30,0	12,3	8,3	12	17,4		2,8
2β/2012	612	27,1	12,9	10,6	11,2	16,3	4,7	3,2
3α/2012	638	23,2	13,3	11,6	11,2	15,4	6,5	3,4
3β/2012	717	20,6	13,7	15,3	10,8	13,1	8,5	4,9
4α/2012	839	19,1	14,1	14,1	10,1	12,1	10,5	5,2
4β/2012	901	20,1	14,2	13,1	9,5	10,2	10,7	6,2
4γ/2012	900	20,4	17,1	13,7	8,5	8,1	9,5	6,7
<b>Εκλογές 6/5/2012</b>		<b>18,9</b>	<b>16,8</b>	<b>13,2</b>	<b>8,5</b>	<b>6,1</b>	<b>10,6</b>	<b>7</b>
5α 2012	844	23,6	26,2	15,1	5,8	7,5	7,8	4
5β 2012	1027	25,6	29,7	15,5	5	7,8	7	3,2
5γ 2012	1027	25,9	30,8	13,9	4,9	9,1	5,2	3,9
6α 2012	990	27,3	29,4	13,6	3,9	9,6	5,8	4
6β 2012	1013	27,9	27,9	12,9	4,8	7,8	7,1	5,4
<b>Εκλογές 17/6/2012</b>		<b>29,7</b>	<b>26,9</b>	<b>12,3</b>	<b>4,5</b>	<b>6,3</b>	<b>7,5</b>	<b>6,9</b>

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5:** Εκ των υστέρων υπολογισμός της μεροληψίας των προεκλογικών ερευνών της Public Issue, για τις εκλογές του Μαΐου-Ιουνίου 2012

Κόμμα	Ιούνιος 2012			Μάιος 2012		
	Πρόβλεψη εξομάλυνσης (17/6)	Εκλογικό αποτέλεσμα (17/6)	Μεροληψία (17/6)	Πρόβλεψη εξομάλυνσης (6/5)	Εκλογικό αποτέλεσμα (6/5)	Μεροληψία (6/5)
ΝΔ	27,8	29,7	-1,9	21,1	18,9	2,2
ΣΥΡΙΖΑ	27,1	26,9	0,2	17,1	16,8	0,3
ΠΑΣΟΚ	13,1	12,3	0,8	13,8	13,2	0,6
ΑΝΕΛ	7,4	7,5	-0,1	8,9	10,6	-1,7
ΧΑ	5,2	6,9	-1,7	6,4	7	-0,6
ΔΗΜΑΡ	7,9	6,3	1,6	8,1	6,1	2
ΚΚΕ	5,1	4,5	0,6	8,5	8,5	0
ΛΑΟΣ	1,4	1,6	-0,2	2,6	2,9	-0,3
ΟΙΚΟΛ	1,4	0,9	0,5	3,5	2,9	0,6
ΛΟΙΠΑ	3,7	3,4	0,3	10	13,1	-3,1

**ΠΙΝΑΚΑΣ 6:** Διευκρινισμένη πρόθεση ψήφου, Πολιτικό Βαρόμετρο Public Issue, προεκλογικές έρευνες Ιουνίου 2012. Διόρθωση με χρήση πολιτικής στάθμισης

	ΗΜ/ΝΙΑ	N	ΝΔ	ΣΥΡΙΖΑ
<b>Εκλογές 6/5/2012</b>			<b>18,9</b>	<b>16,8</b>
5α 2012		844	27,4	25,1
5β 2012		1027	28	28,2
5γ 2012		1027	27,8	28,5
6α 2012		990	28,9	27,7
6β 2012		1013	28,5	25,2
<b>Εκλογές 17/6/2012</b>			<b>29,7</b>	<b>26,9</b>

**ΠΙΝΑΚΑΣ 7:-** Σύγκριση εκτίμησης Public Issue και exit poll, Μάιος-Ιούνιος 2012 (7μμ)

Κόμμα	Ιούνιος			Μάιος		
	Εκτίμηση ΡΙ	Exit Poll	Εκλογικό αποτέλεσμα	Εκτίμηση ΡΙ	Exit Poll	Εκλογικό αποτέλεσμα
ΝΔ	25-30	27,5-30,5	29,7	20,5-24,5	17-20	18,9
ΣΥΡΙΖΑ	25-31	27-30	26,9	14-18	15,5-18,5	16,8
ΠΑΣΟΚ	11-15	10-12	12,3	13-17	14-17	13,2
ΚΚΕ	4-7	5-6	4,5	7,5-10,5	7,5-9,5	8,5
ΑΝΕΛ	6-9	6-7,5	7,5	7-10	10-12	10,6
ΔΗΜΑΡ	6-9	5,5-6,5	6,3	6-9	4,5-6,5	6,1
ΧΑ	4-7	6-7,5	6,9	5-8	6-8	7
ΛΑΟΣ	-	-	-	2-4	2,5-3,5	2,9
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ	-	--	-	2-4	2,5-3,5	2,9

**ΠΙΝΑΚΑΣ 8:-** Πρόβλεψη κατά την ημέρα των εκλογών, με βάση τη ροή των εκλογικών αποτελεσμάτων, Μάιος-Ιούνιος 2012

Κόμμα	Ιούνιος (20:40, 16% ΕΚΛ.ΤΜ)			Μάιος (21:10, 6% ΕΚΛ.ΤΜ)		
	Πρόβλεψη ΡΙ με βάση εκλογικά αποτελέσματα	Τυπικό σφάλμα	Εκλογικό αποτέλεσμα	Πρόβλεψη ΡΙ με βάση εκλογικά αποτελέσματα	Τυπικό σφάλμα	Εκλογικό αποτέλεσμα
ΝΔ	29,5	1,0	29,7	20,4	0,5	18,9
ΣΥΡΙΖΑ	27,0	1,0	26,9	16,2	0,5	16,8
ΠΑΣΟΚ	12,4	1,0	12,3	14,2	0,5	13,2
ΚΚΕ	4,5	0,5	4,5	8,6	0,2	8,5
ΑΝΕΛ	7,4	0,5	7,5	10,1	0,2	10,6
ΔΗΜΑΡ	6,2	0,5	6,3	5,8	0,2	6,1
Χρυσή Αυγή	6,9	0,5	6,9	7	0,2	7
Οικολόγοι	0,9	0,5	0,9	2,8	0,2	2,9
ΛΑΟΣ	1,6	0,5	1,6	2,9	0,2	2,9
ΔΗΞΑΝ	1,5	0,5	1,5	-	-	-
ΛΟΙΠΑ	2,1		1,9	12		12,5
ΑΠΟΧΗ	38,7		37,5	38		34,9

**Σημείωση:** Τα ποσοστά των Αν. Ελλήνων και της ΔΗΜΑΡ είναι τα παρατηρηθέντα ποσοστά στο δείγμα των εκλογικών τμημάτων που είχε συγκεντρωθεί μέχρι τις 21:10 και δεν προέρχονται από υποδείγματα παλινδρόμησης, όπως των υπόλοιπων κομμάτων, καθώς αυτά τα 2 κόμματα δεν είχαν κατέβει στις εκλογές του 2009.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9:** Χρόνος απόφασης ψήφου, 2009-2012.

Στοιχεία Exit Poll Τηλεοπτικών Σταθμών

	6/2012**	5/2012*	10/2009*
<b>Σήμερα</b>	<b>14</b>	<b>19,5</b>	10,9
Τις τελευταίες 15 ημέρες*/ Την τελευταία εβδομάδα**	12	20,8	5,8
Εδώ και καιρό*/ Την προτελευταία εβδομάδα/Με την προκήρυξη των εκλογών**	37	31,8	34
Ψηφίζω πάντα το ίδιο	37	24,8	46,2
ΔΑ		3,1	3,1

**Πηγή:** (\*) MRB, [www.mrb.gr](http://www.mrb.gr) (\*\*) Metron Analysis, *Exit Poll Βουλευτικών Εκλογών 17/06/2012*, [www.metronanalysis.gr](http://www.metronanalysis.gr)

Από το 2007, η Public Issue έχει σταματήσει να χρησιμοποιεί δημοσκοπήσεις εξόδου, λόγω των σοβαρών μειονεκτημάτων που έχουν διαπιστωθεί στη μέθοδο και του υψηλού πλην όμως άσκοπου κινδύνου που ενέχει. Το κοινό exit poll των τηλεοπτικών σταθμών καθιερώθηκε στις Ευρωεκλογές του 2009, χωρίς ωστόσο, η PI να συμμετάσχει, για τους λόγους που εξαρχής είχε διευκρινίσει. Παρά λοιπόν το γεγονός, ότι στις τέσσερις τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις (Ε2009, Β2009, Β2012Μ, Β2012Ι) δεν έχει πραγματοποιήσει δημοσκοπήσεις εξόδου, εντούτοις, ακόμη και σήμερα –δηλαδή σχεδόν 4 χρόνια μετά- αυτό δεν έχει γίνει αντιληπτό, όχι μόνον από ένα μεγάλο τμήμα του τηλεοπτικού κοινού, αλλά ακόμη και από σημαντική μερίδα του πολιτικού προσωπικού της χώρας, καθώς και των δημοσιογράφων. Αντιθέτως, μάλιστα, η πεποίθηση του τηλεοπτικού κοινού ότι το βράδυ των εκλογών όλοι οι αριθμοί που δημοσιοποιούνται «είναι exit poll» είναι τόσο ισχυρή, ώστε δεν επέτρεψε να αναδειχθεί η διαφορά εκτίμησης/exit poll, ούτε το γεγονός ότι η πρώτη στηριζόταν σε προεκλογική έρευνα. Η σύγχυση αυτή αποδείχθηκε εν τέλει επικοινωνιακά καταστροφική.

Ωστόσο, ακόμη και αν η εκτίμηση της Public Issue βασιζόταν σε προεκλογική έρευνα, **από πλευρά στατιστικής ακρίβειας, δεν διέφερε ουσιαστικά από την πρόβλεψη του κοινού exit poll των λοιπών τηλεοπτικών σταθμών**, καθώς και στις δύο περιπτώσεις εκτιμήθηκε, ότι το αποτέλεσμα θα ήταν οριακό και εν πολλοίς απρόβλεπτο, στα πλαίσια της στατιστικής επιστήμης. Θα πρέπει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο, ότι η προεκλογική τηλεφωνική έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα **1.200** ατόμων, και το στατιστικό σφάλμα είναι +/-2,9%, ενώ το exit poll σε (υπερεξαπλάσιο) δείγμα **7.709** ατόμων-ψηφοφόρων<sup>9</sup> και για αυτό το μέγεθος δείγματος, το σφάλμα είναι +/-1,2%. Στους λόγους προτίμησης της τηλεφωνικής έρευνας, έναντι του exit poll συγκαταλέγονται σίγουρα και οι οικονομικοί: το κόστος του exit poll είναι περίπου 12-15πλάσιο μιας προεκλογικής τηλεφωνικής έρευνας

Η απλή σύγκριση των δύο εκτιμήσεων (της τελευταίας προεκλογικής έρευνας της Public Issue και του κοινού exit poll των τηλεοπτικών σταθμών) δίνεται στον πίνακα 7 και είναι αποκαλυπτική. Αρχικά, μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι το πραγματικό αποτέλεσμα ήταν εντός του εκτιμώμενου από την Public Issue διαστήματος εμπιστοσύνης **σε όλα τα κόμματα**. Αντίθετα, η πρόβλεψη του exit poll απέτυχε τόσο στην περίπτωση του ΠΑΣΟΚ όσο και του ΚΚΕ, ενώ, έστω και οριακά, απέτυχε να προβλέψει και το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ.

Πέρα από εντυπώσεις, ο ισχυρισμός, ότι η Public Issue εκτιμούσε νίκη του ΣΥΡΙΖΑ, προκαλεί τουλάχιστον κατάπληξη. Οποιοσδήποτε γνωρίζει στοιχειώδη στατιστική αντιλαμβάνεται, πως το ουσιαστικό συμπέρασμα της εκτίμησης ήταν «ισοπαλία» μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ, δηλαδή αδυναμία να εκτιμηθεί ο νικητής των εκλογών, με τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι και την Πέμπτη. Αυτό το γεγονός, δηλαδή ότι με βάση τη διαθέσιμη εκτίμηση προέκυπτε «απόλυτο ντέρμπυ», τονίσθηκε ιδιαίτερα και επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της εκλογικής εκπομπής.<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Βλέπε σχετικά, [http://www.metronanalysis.gr/access/poll/downloadpdf.asp?poll=pub1664\\_expol](http://www.metronanalysis.gr/access/poll/downloadpdf.asp?poll=pub1664_expol)

<sup>10</sup> Βλέπε το σχετικό βίντεο στην υποσημείωση 5.

Εάν το προβάδισμα της ΝΔ ήταν τόσο σταθερό και παγιωμένο τις δύο τελευταίες εβδομάδες της προεκλογικής περιόδου, όπως υποστήριξαν ορισμένοι, γιατί το exit poll, που έγινε την ΙΔΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ των εκλογών, απέτυχε να προβλέψει την άνετη νίκη της ΝΔ, δίνοντας προβάδισμα μόλις **0,5%** αντί του πραγματικού 2,8%;

Επί της ουσίας, δηλαδή, το αποτέλεσμα του exit poll δεν έδινε κάτι διαφορετικό από μια προεκλογική τηλεφωνική έρευνα. Το «προβάδισμα» κατά 0,5% της ΝΔ δεν προεξοφλούσε σε καμιά περίπτωση τη νίκη της ΝΔ, όπως αντίστοιχα, το «προβάδισμα» κατά 0,5% του ΣΥΡΙΖΑ δεν προεξοφλούσε σε καμιά περίπτωση τη νίκη του ΣΥΡΙΖΑ. Και όμως, οι επιθέσεις για «αστοχία» στράφηκαν αποκλειστικά στην Public Issue. Οι «αστοχίες» του exit poll πέρασαν μάλλον απαρατήρητες ή και συγκαλύφθηκαν, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις θεωρήθηκε ακόμα και επιτυχημένο. Είναι απογοητευτική η διαπίστωση ότι, ενώ σε οποιαδήποτε άλλη χώρα του κόσμου θα θεωρούνταν επιτυχής μια εκτίμηση που στηρίχθηκε αποκλειστικά σε προεκλογικές έρευνες, κόστισε πολύ λιγότερα χρήματα από το exit poll και έδωσε τουλάχιστον ίδιας ακρίβειας αποτελέσματα με αυτό, στη χώρα μας θεωρήθηκε αποτυχία.

Αυτή η ιδιότυπη αντιπαράθεση προεκλογικής εκτίμησης/exit poll σημειώθηκε, με τις ίδιες ακριβώς συνθήκες, και στις εκλογές της 6<sup>ης</sup> Μαΐου. Η στατιστική ακρίβεια των δύο εκτιμήσεων υπήρξε και τότε απόλυτα συγκρίσιμη. Η προεκλογική εκτίμηση της ΡΙ απέτυχε μόνο στην περίπτωση της ΝΔ και των Ανεξάρτητων Ελλήνων (οριακά), ενώ η πρόβλεψη του exit poll απέτυχε στην περίπτωση του ΠΑΣΟΚ. Παρά τη σχετική υπερεκτίμηση της ΝΔ, οι εκτιμήσεις της ΡΙ (στην τελευταία δημοσιευμένη έρευνά της και την ημέρα των εκλογών) κρίνονται πολύ επιτυχείς, λαμβάνοντας υπόψη και την έγκαιρη αποτύπωση της ανοδικής τάσης του ΣΥΡΙΖΑ, σε αντίθεση με τις τελευταίες προεκλογικές εκτιμήσεις των εταιριών που πραγματοποίησαν και το exit poll, οι οποίες υπερεκτίμησαν σημαντικά το συνολικό ποσοστό του δικομματισμού (ΝΔ-ΠΑΣΟΚ), υποεκτιμώντας αντίστοιχα το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ (πίνακες 1 και 7).

#### 4. Πρόβλεψη με βάση τα εκλογικά αποτελέσματα, αντί του exit poll

Την ημέρα των εκλογών, αντί της επισφαλούς μεθόδου του exit poll, τόσο στις εκλογές του Μαΐου, όσο και σε αυτές του Ιουνίου, η Public Issue εφάρμοσε μια νέα μέθοδο για την **πρόβλεψη του εκλογικού αποτελέσματος και της αποχής**. Αυτή ήταν στην πραγματικότητα και η **μοναδική** πρόβλεψη που η Public Issue πραγματοποίησε την ημέρα των εκλογών. Τον Μάιο, η πρόβλεψη δόθηκε στις 21:10, ενώ τον Ιούνιο στις 20:40, δηλαδή σε λιγότερο από 2 ώρες μετά το κλείσιμο της κάλπης.

Με δεδομένη πλέον την ταχύτητα επεξεργασίας και διάθεσης των επίσημων εκλογικών αποτελεσμάτων, όσο και την καθιέρωση της επίσημης εκτίμησης του Υπουργείου και της Singular Logic γεννάται εύλογα το ερώτημα εάν αξίζει να διακινδυνεύουν τόσο ανοικτά την αξιοπιστία τους, τόσο οι εταιρείες δημοσκοπήσεων, όσο και οι τηλεοπτικοί σταθμοί για μια «πρόβλεψη», η οποία μπορεί κάλλιστα να δοθεί με απόλυτη ασφάλεια μόλις 1-2 ώρες αργότερα.



Η πρόβλεψή της PI δεν στηρίχθηκε σε αποτελέσματα δημοσκοπήσεων ή exit poll, αλλά χρησιμοποίησε **αποκλειστικά τα πραγματικά εκλογικά αποτελέσματα**. Λόγω της γνωστής σύγχυσης που δημιουργήθηκε και αυτή η καινοτομία πέρασε δυστυχώς εντελώς απαρατήρητη, ή θεωρήθηκε και αυτή “exit poll” ή ακόμη χειρότερα, θεωρήθηκε διόρθωση της προεκλογικής εκτίμησης!

Η συγκεκριμένη μέθοδος πρόβλεψης στηρίζεται στα πρώτα εκλογικά αποτελέσματα, όπως αυτά ανακοινώνονται ανά εκλογικό τμήμα (και όχι σε προεπιλεγμένο δείγμα, όπως η επίσημη εκτίμηση με το σύστημα SRT), με βάση την ακόλουθη μεθοδολογία: Το σύνολο της επικράτειας χωρίζεται σε 1034 συστάδες, που είναι οι 1034 Καποδιστριακοί δήμοι. Αντιστοιχώντας τα εκλογικά τμήματα στους δήμους που ανήκουν, δημιουργείται ένα δείγμα από το σύνολο των Καποδιστριακών δήμων της χώρας. Γνωρίζοντας τα αποτελέσματα των παραπάνω δήμων στις προηγούμενες εκλογές είναι δυνατόν να προβλεφθούν τα αποτελέσματα των νέων εκλογών με την βοήθεια υποδειγμάτων γραμμικής παλινδρόμησης. Το ακριβές δειγματοληπτικό σχήμα που χρησιμοποιείται είναι μια δισταδιακή κατά συστάδες δειγματοληψία, συνδυαζόμενη με στρωματοποίηση. Συστάδες αποτελούν οι 1034 Καποδιστριακοί δήμοι και εντός κάθε δήμου τα εκλογικά τμήματα. Το σύνολο των δήμων χωρίζεται σε 3 στρώματα, με βάση τον πληθυσμό τους.

Η πρόβλεψη με βάση τα εκλογικά αποτελέσματα είναι η πλέον ασφαλής. Η μέθοδος δίνει πολύ ακριβή αποτελέσματα ακόμα και όταν έχουν ανακοινωθεί τα αποτελέσματα μόλις του 5% του συνόλου των εκλογικών τμημάτων. Οι προβλέψεις που δόθηκαν τόσο τον Μάιο όσο και τον Ιούνιο παρατίθεται στον πίνακα 8 και αποδείχθηκαν απολύτως επιτυχείς.<sup>11</sup>

## 5. Η μεθοδολογία εκτίμησης εκλογικής επιρροής της Public Issue για τις εκλογές του Μαΐου και του Ιουνίου 2012

### 5.1 Η μεθοδολογία της Public Issue

Η μεθοδολογία για την εκτίμηση της εκλογικής επιρροής των κομμάτων, που η Public Issue έχει εξελίξει (και συνεχίζει να εξελίσσει) συστηματικά από το 2004, στηρίζεται στην ανάλυση χρονολογικών σειρών και γίνεται συνδυάζοντας την ανάλυση των βραχυχρόνιων και των μακροχρόνιων τάσεων της πρόθεσης ψήφου.<sup>12</sup>

<sup>11</sup> Βλέπε την παρουσίαση της πρόβλεψης Ιουνίου στο βίντεο της εκλογικής εκπομπής του ΣΚΑΪ (17/6/2012), στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://blip.tv/public-issue/εκλογές-17ης-ιουνίου-η-public-issue-στον-σκαϊ-μέρος-β-6239069>. Για την αντίστοιχη πρόβλεψη του Μαΐου βλέπε την ιστοσελίδα <http://www.skai.gr/news/politics/article/202296/ekloges-2012-protokomma-i-nd-deutero-o-suriza/>.

<sup>12</sup> Για μια αναλυτική παρουσίαση της μεθοδολογίας της Public Issue για την εκτίμηση της εκλογικής επιρροής των κομμάτων βλέπε: <http://www.publicissue.gr/publicissue/varometro-methodology/> και «Τι είναι η “εκτίμηση εκλογικής επιρροής” της Public Issue», στην ιστοσελίδα: <http://www.publicissue.gr/1965/vote-estimation-faq>. Επίσης, Μαυρής & Συμεωνίδης 2005, 2007.

Με βάση αυτή τη μεθοδολογία, στις πρώτες εκλογές της 6<sup>ης</sup> Μαΐου<sup>13</sup>, η εταιρεία έδωσε στη δημοσιότητα την τελευταία εκτίμηση της πριν την απαγόρευση, την Παρασκευή 20 Απριλίου 2012<sup>14</sup>, η οποία αποδείχθηκε σε γενικές γραμμές ακριβής: Ο δικομματισμός (ΝΔ και ΠΑΣΟΚ) δεν θα υπερέβαινε το 35%, η ΝΔ μόλις ξεπερνούσε το 20% και το ενδεχόμενο ο ΣΥΡΙΖΑ να καταλάμβανε την δεύτερη θέση ήταν ανοικτό (πίνακας 1).<sup>15</sup>

Στις επαναληπτικές εκλογές της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου, η Public Issue πραγματοποίησε πέντε (5) εβδομαδιαία κύματα του Πολιτικού Βαρόμετρου. Τα τρία πρώτα δημοσιοποιήθηκαν πριν την απαγόρευση (1/6/2012)<sup>16</sup>, ενώ τα δύο τελευταία, που διενεργήθηκαν κατά τη διάρκειά της, δημοσιοποιήθηκαν την ημέρα των εκλογών, μετά το κλείσιμο της κάλπης, στον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΪ (διάγραμμα 1).

Αναγκαστικά, η εκτίμηση εκλογικής επιρροής βασίσθηκε αυτή τη φορά, **αποκλειστικά στις βραχυχρόνιες τάσεις**<sup>17</sup>, κυρίως λόγω του «έκτακτου» χαρακτήρα της συγκεκριμένης εκλογικής αναμέτρησης, αλλά και επειδή οι δεύτερες εκλογές πραγματοποιήθηκαν στο ίδιο τρίμηνο με τις εκλογές του Μαΐου. Η διόρθωση της μεροληψίας των ερευνών του Ιουνίου βασίσθηκε κυρίως σε ένα στατιστικό υπόδειγμα (γραμμικής παλινδρόμησης), που συσχετίζει την απόκλιση της πρόθεσης ψήφου του εκάστοτε 1<sup>ου</sup> κόμματος από τα πραγματικά εκλογικά αποτελέσματα, με το ποσοστό των αναποφάσιστων και των αρνήσεων στην ερώτηση της πρόθεσης ψήφου. Για την εκτίμηση του υποδείγματος χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα από όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις (βουλευτικών και ευρωεκλογών) που διεξήχθησαν

<sup>13</sup> Για τις εκλογές του Μαΐου, η Public Issue πραγματοποίησε συνολικά έξι (6) κύματα του Πολιτικού Βαρομέτρου. Οι δημοσιευμένες προεκλογικές έρευνες της ΠΙ για τις εκλογές του Μαΐου 2012 είναι οι ακόλουθες: Πολιτικό Βαρόμετρο 100, 1ο έκτακτο κύμα - Β' 15νθήμερο Φεβρουαρίου 2012 (<http://www.publicissue.gr/1956/varometro-feb-2012-1o-ektakto-kyma/>), Πολιτικό Βαρόμετρο 101, Μάρτιος 2012 (<http://www.publicissue.gr/1963/varometro-mar-2012/>), Πολιτικό Βαρόμετρο 102, 2ο έκτακτο κύμα - Β' 15νθήμερο Μαρτίου 2012 (<http://www.publicissue.gr/1967/varometro-mar-2012-2o-ektakto-kyma/>), Πολιτικό Βαρόμετρο 103, Απρίλιος 2012 (<http://www.publicissue.gr/1999/varometro-apr-2012/>), Πολιτικό Βαρόμετρο 104, 3ο έκτακτο κύμα - Β' 15νθήμερο Απριλίου 2012 (<http://www.publicissue.gr/2002/varometro-apr-2012-3o-ektakto-kyma/>).

<sup>14</sup> Πολιτικό Βαρόμετρο 104, 3ο έκτακτο κύμα - Β' 15νθήμερο Απριλίου 2012, <http://www.publicissue.gr/2002/varometro-apr-2012-3o-ektakto-kyma/>

<sup>15</sup> Μεταξύ, μάλιστα, δέκα δημοσιοποιημένων δημοσκοπήσεων του Μαΐου παρουσίασε το μικρότερο μέσο σφάλμα. Από την άλλη πλευρά, η τελευταία δημοσιοποιημένη έρευνα της ΠΙ τον Ιούνιο παρουσίασε το μεγαλύτερο μέσο σφάλμα.

<sup>16</sup> Οι δημοσιευμένες προεκλογικές έρευνες της ΠΙ για τις εκλογές του Ιουνίου 2012: Πολιτικό Βαρόμετρο 106 για τις εκλογές του Ιουνίου, 1ο κύμα (<http://www.publicissue.gr/2017/varometro-mai-2012/>), Πολιτικό Βαρόμετρο 107, 2ο κύμα (<http://www.publicissue.gr/2024/varometro-2o-kyma-mai-2012/>), Πολιτικό Βαρόμετρο 108, 3ο κύμα Μαΐου 2012 (<http://www.publicissue.gr/2026/varometro-3o-kyma-mai-2012/>).

<sup>17</sup> Αναλυτικότερα, σχετικά με την έννοια των βραχυχρόνιων τάσεων βλέπε: <http://www.publicissue.gr/publicissue/varometro-methodology/>. Επίσης, Norpoth & Gschwend (2003).

από το 2004 ως και τις εκλογές του Μαΐου 2012. Επιπλέον, ελήφθησαν υπόψη οι αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν ανάμεσα στις προεκλογικές έρευνες του Μαΐου και το πραγματικό εκλογικό αποτέλεσμα.

Οι διορθώσεις των πρωτογενών δεδομένων που προέκυψαν από την παραπάνω μεθοδολογία υπήρξαν σχετικά μικρές, εξαιτίας κυρίως του χαμηλού ποσοστού των αναποφάσιστων και των αρνήσεων που καταγράφηκε στις έρευνες. Οι εκτιμήσεις της Public Issue, όπως υπολογίσθηκαν προεκλογικά, παρουσιάζονται στα διαγράμματα 1 και 2.

### **5.2 Εκ των υστέρων υπολογισμός της μεροληψίας των προεκλογικών ερευνών και διόρθωση της εκτίμησης εκλογικής επιρροής**

Το πραγματικό επιστημονικό και μεθοδολογικό πρόβλημα που χρήζει απάντησης δεν είναι οι εντυπώσεις που δημιουργήθηκαν από τη μεγάλη απόκλιση της τελευταίας δημοσιοποιημένης δημοσκόπησης της ΡΙ, από το εκλογικό αποτέλεσμα. Είναι, αντιθέτως, η **πραγματική μεροληψία** των δημοσκοπήσεων, τόσο στις εκλογές του Ιουνίου, όσο και του Μαΐου, που διαπιστώθηκε με βάση τα δύο εκλογικά αποτελέσματα. Με αυτήν την μεροληψία ασχολείται αυτό το τμήμα του άρθρου.

Με τον όρο «μεροληψία» εννοείται η συστηματική απόκλιση (υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση) του ποσοστού ενός κόμματος στην πρόθεση ψήφου, από την πραγματική εκλογική του επιρροή, η οποία δεν μειώνεται με την όποια αύξηση του δείγματος ή καθώς προσεγγίζουμε χρονικά στις εκλογές.<sup>18</sup> Με αυτή την έννοια, η πραγματική μεροληψία των ερευνών κοινής γνώμης μπορεί να μετρηθεί με ακρίβεια, (δυστυχώς) **μόνον εκ των υστέρων**, δηλαδή μετά τη διεξαγωγή κάθε εκλογικής αναμέτρησης.

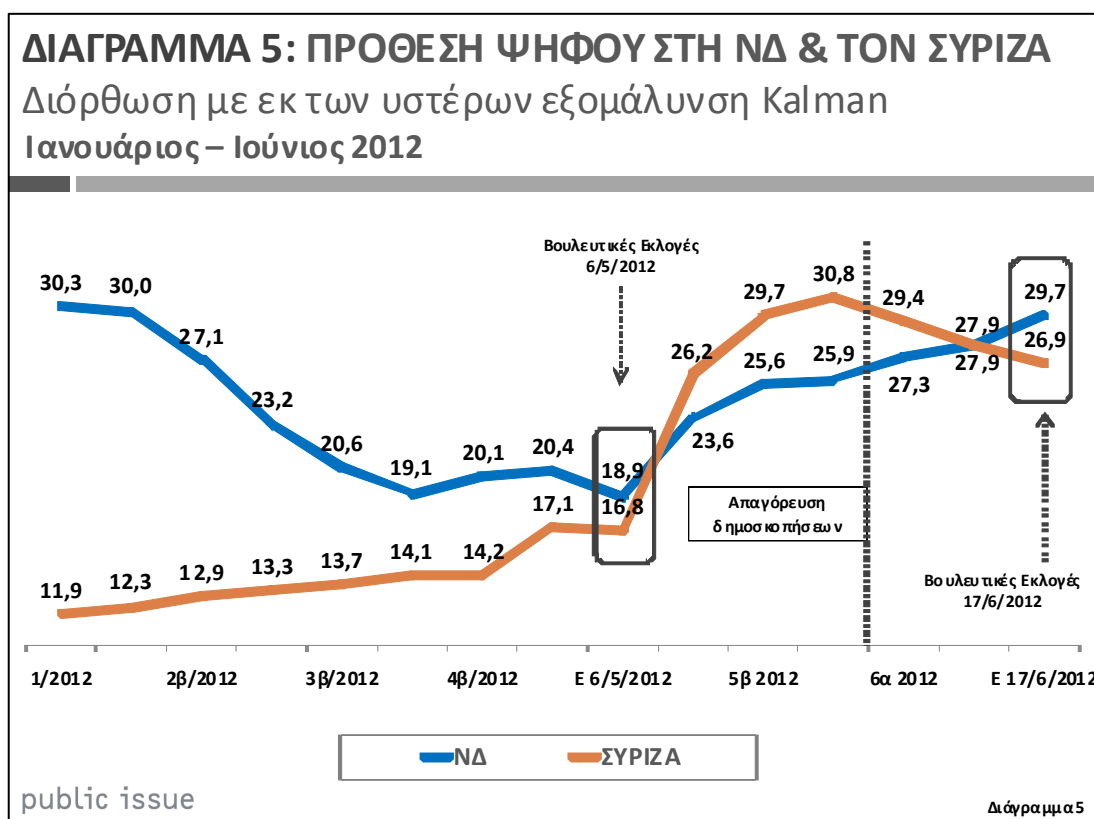
Με βάση τον -εκ των υστέρων- υπολογισμό της μεροληψίας μπορεί να προκύψει και μια διορθωμένη, **«εκ των υστέρων εκτίμηση εκλογικής επιρροής»**. Η διόρθωση της εκτίμησης εκλογικής επιρροής επιτυγχάνεται αφού απαλειφτεί η μεροληψία των ερευνών και γίνεται εφικτή αφού ενσωματωθούν στη χρονοσειρά της πρόθεσης ψήφου κάθε κόμματος τα πραγματικά εκλογικά αποτελέσματα.

**Η εκ των υστέρων διόρθωση της εκτίμησης εκλογικής επιρροής** της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ, ιδίως κατά την προεκλογική περίοδο του Ιουνίου, είναι εξαιρετικά χρήσιμη, τόσο για να αξιολογηθούν οι δημοσιευμένες εκτιμήσεις της Public Issue, όσο και κυρίως προκειμένου να διερευνηθεί η δυναμική της προεκλογικής περιόδου και ο τρόπος που διαμορφώθηκε τελικά το εκλογικό αποτέλεσμα.

Ο **εκ των υστέρων υπολογισμός της μεροληψίας** των προεκλογικών ερευνών της εταιρείας για τις εκλογές του Μαΐου και του Ιουνίου πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της τεχνικής της εξομάλυνσης Kalman (Kalman smoothing). Η εξομάλυνση Kalman είναι μια τεχνική που χρησιμοποιείται σε μια σειρά κυλιόμενων δημοσκοπήσεων για την διάκριση της πραγματικής μεταβολής του ποσοστού ενός κόμματος στην πρόθεση ψήφου, μεταξύ δύο χρονικών στιγμών,

<sup>18</sup> Είναι γνωστό, ότι η μεροληψία των ερευνών έχει πολλές πιθανές αιτίες, όπως πχ σφάλματα στη δειγματοληψία (sampling bias), απόκρυψη της πραγματικής γνώμης εκ μέρους τμήματος των ερωτώμενων (response bias) κλπ.

από τις μεταβολές που οφείλονται σε δειγματοληπτικό σφάλμα. Αυτή η διάκριση επιτυγχάνεται, θεωρώντας ότι η αληθινή μεταβολή οφείλεται σε ένα αυτοπαλίνδρομο υπόδειγμα AR(1) (Green, Gerber and De Boef 1999, Μαυρής και Συμεωνίδης 2007). Στη χρονοσειρά της πρόθεσης ψήφου κάθε κόμματος ενσωματώθηκαν τα δύο εκλογικά αποτελέσματα (της 6<sup>ης</sup> Μαΐου και της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου). Τα εκλογικά αποτελέσματα των δύο αναμετρήσεων, θεωρήθηκαν «δημοσκοπήσεις» με εξαιρετικά μεγάλο μέγεθος δείγματος και συνεπώς με εξαιρετικά χαμηλό (σχεδόν μηδενικό) δειγματοληπτικό σφάλμα. Στη συνέχεια και με βάση την εξομαλυσμένη τιμή του τελευταίου κύματος του προεκλογικού Βαρόμετρου (για τις εκλογές του Μαΐου το τελευταίο κύμα ολοκληρώθηκε την Τετάρτη 2 Μαΐου 2012 και για τις εκλογές του Ιουνίου, αντίστοιχα, την Πέμπτη 14 Ιουνίου 2012), υπολογίσθηκε, για κάθε κόμμα, η προβολή για τις τρεις (3) επόμενες ημέρες, άρα η πρόβλεψη της τιμής της χρονοσειράς για την Κυριακή των εκλογών (6/5/2012 και 17/6/2012 αντίστοιχα), σύμφωνα με το αντίστοιχο εκτιμημένο υπόδειγμα (out of sample forecast). Η διαφορά του πραγματικού εκλογικού αποτελέσματος από την προαναφερθείσα προβολή που προκύπτει με την προτεινόμενη μέθοδο, αποτελεί ένα μέτρο της μεροληψίας των ερευνών, για κάθε κόμμα. Η μέθοδος υπολογισμού της μεροληψίας που χρησιμοποιείται αναλύεται διεξοδικά από τους Fisher, Ford, Jennings, Pickup και Wlezien (2010).



Στον πίνακα 3 παρουσιάζονται τα **πρωτογενή δεδομένα** (δηλαδή χωρίς καμία απολύτως διόρθωση) τόσο των δημοσιευμένων όσο και των αδημοσίεωτων ερευνών (κατά την περίοδο απαγόρευσης Μαΐου-Ιουνίου) της Public Issue, από τις αρχές του 2012 μέχρι σήμερα. Στον πίνακα 4 και στο διάγραμμα 5 αποτυπώνονται οι αντίστοιχες εξομαλυσμένες τιμές, μετά την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων των δύο εκλογικών αναμετρήσεων (Μαΐου, Ιουνίου). Τέλος, στον πίνακα 5, παρατίθεται η μεροληψία των προεκλογικών ερευνών που πραγματοποιήθηκαν, τόσο για τις εκλογές της 6<sup>ης</sup> Μαΐου, όσο και για τις εκλογές της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου, η οποία προκύπτει από την παραπάνω μέθοδο για κάθε κόμμα.

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν σχετικά με την εκτίμηση της εκλογικής επιρροής, με βάση τον εκ των υστέρων υπολογισμό της μεροληψίας των προεκλογικών ερευνών του Ιουνίου είναι τα ακόλουθα:

**A)** Η πρόθεση ψήφου στη ΝΔ **υποεκτιμήθηκε** περίπου **2%** (1,9%), ενώ αντιστρόφως **υπερεκτιμήθηκε** η πρόθεση ψήφου στο ΠΑΣΟΚ, κατά περίπου **1%** (0,8%) και στη ΔΗΜΑΡ, κατά περίπου **1,5%** (1,6% - πίνακας 5). Το φαινόμενο αυτής της υποεκτίμησης/υπερεκτίμησης οφείλεται **σε απόκρυψη ψήφου**, μιας μερίδας κεντροαριστερών ψηφοφόρων, κυρίως της ΔΗΜΑΡ και του ΠΑΣΟΚ, που στην πραγματικότητα, χωρίς να το δηλώνει, ψήφισε τη ΝΔ, «για να παραμείνουμε στο ευρώ» ή «για να μη βγει ο ΣΥΡΙΖΑ» (tactical voting, βλέπε και διάγραμμα 4). Σημειωτέον, ότι απόκρυψη ψήφου αυτής της μορφής, δηλαδή δημοσκοπική υποεκτίμηση του κόμματος που προηγούνταν στην παράσταση νίκης<sup>19</sup>, η οποία δεν αποτελεί σύνηθες φαινόμενο στην εκλογική ιστορία της χώρας, ήταν μάλλον αδύνατο να «ανιχνευθεί» στις προεκλογικές έρευνες (όπως βεβαίως και στο exit poll), πολύ δε περισσότερο να διορθωθεί προεκλογικά με στατιστικές τεχνικές. Ενδεχομένως, ένα μέρος της υποεκτίμησης της ΝΔ μπορεί να οφείλεται και στη μη αναμενόμενη αύξηση της αποχής (νέοι, ετεροδημότες). Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί, ότι τα διαθέσιμα δεδομένα πριν τις εκλογές (υπερεκτίμηση της ΝΔ στις εκλογές του Μαΐου, έντονος διπολισμός και ευρύ προβάδισμα της ΝΔ στην παράσταση νίκης), συνηγορούσαν περισσότερο υπέρ της πιθανότητας να υπάρχει υπερεκτίμηση της πρόθεσης ψήφου στη ΝΔ. Η υπόθεση αυτή αποδείχθηκε τελικά εσφαλμένη.

**B)** Στις εκλογές του Ιουνίου, η πρόθεση ψήφου στη Χρυσή Αυγή **υποεκτιμήθηκε**, επίσης σε σημαντικό βαθμό (1,7%, πίνακας 5), ενώ κάτι παρόμοιο δεν είχε παρατηρηθεί σε τόσο έντονο βαθμό στις πρώτες εκλογές του Μαΐου, γεγονός που έχει σαφώς πολιτική σημασία, διότι αφορά στο σημαντικό βαθμό κοινωνικής νομιμοποίησης του συγκεκριμένου κόμματος. Η απόκρυψη της «ακροδεξιάς» ψήφου είναι συνηθισμένο φαινόμενο σε πολλές χώρες της Ευρώπης (πχ Γαλλία). Επομένως, δεν αποτελεί έκπληξη, λαμβάνοντας υπόψη και το γενικότερο αρνητικό κλίμα για τη Χρυσή Αυγή, που κυριάρχησε στο σύνολο των ΜΜΕ κατά τη δεύτερη προεκλογική περίοδο.

<sup>19</sup> Στο τελευταίο κύμα του Προεκλογικού Βαρόμετρου, που ολοκληρώθηκε στις 14/6/2012, το 57% των ερωτώμενων εκτιμούσε ότι η ΝΔ θα κέρδιζε τις εκλογές, έναντι 35% που εκτιμούσε ότι νικητής των εκλογών θα ήταν ο ΣΥΡΙΖΑ.

Γ) Δεν παρουσιάσθηκε, αντίθετα, μεροληψία στους δύο μεγαλύτερους πόλους της «αντιμνημονιακής» ψήφου, δηλαδή τον ΣΥΡΙΖΑ και τους ΑΝΕΛ (0,1% - πίνακας 5).

Με βάση τον εκ των υστέρων υπολογισμό της μεροληψίας των προεκλογικών ερευνών του Μαΐου, είναι φανερό, ότι η επίδρασή της υπήρξε πολύ διαφορετική, από εκείνη του Ιουνίου. Η πρόθεση ψήφου της ΝΔ **υπερεκτιμήθηκε** κατά περίπου **2%** (2,2%), ενώ και η πρόθεση ψήφου στο ΠΑΣΟΚ, **υπερεκτιμήθηκε** κατά περίπου **0,5%** (0,6% - πίνακας 5). Σημαντική **υπερεκτίμηση** σημειώθηκε στην πρόθεση ψήφου στη ΔΗΜΑΡ (2%), ενώ **υπερεκτιμήθηκαν** και τα ποσοστά των Οικολόγων (0,6%) και – οριακά - του ΣΥΡΙΖΑ (0,3%). Αντίθετα, **υποεκτιμήθηκε** η πρόθεση ψήφου στους Αν. Έλληνες κατά περίπου **1,5%** (1,7%), στη Χρυσή Αυγή περίπου **0,5%** (0,6%) και στα μικρότερα κόμματα περίπου **3%**. Από τα παραπάνω αποτελέσματα προκύπτει, ότι στις εκλογές του Μαΐου παρατηρήθηκε σημαντική υποεκτίμηση κυρίως των νεοπαγών (Αν. Έλληνες, Δημιουργία Ξανά και ΔΗΣΥ) και των κομματικών σχηματισμών στα «άκρα» του κομματικού φάσματος (Χρυσή Αυγή και ΑΝΤΑΡΣΥΑ), ενώ αντίθετα, υπερεκτιμήθηκαν τα «παραδοσιακά» κόμματα.

Ωστόσο, το σημαντικότερο μειονέκτημα της μεθοδολογίας της εξομάλυνσης είναι ότι **δεν μπορεί να προσδιορίσει τη χρονική αφετηρία εμφάνισης των μεροληψιών που υπολογίσθηκαν**. Με δεδομένη την ανοδική τάση της ΝΔ και την πτωτική τάση του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΜΑΡ, κατά τις δύο τελευταίες εβδομάδες της προεκλογικής περιόδου, είναι περισσότερο πιθανό το ενδεχόμενο η απόκρυψη ψήφου για τη ΝΔ να εμφανίστηκε σε αυτό το χρονικό διάστημα και να εντάθηκε ιδίως κατά την τελευταία εβδομάδα, παρά να διατηρήθηκε σταθερή, καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Επομένως, φαίνεται ότι, εξ αιτίας αυτής τη απόκρυψης, το εκλογικό ρεύμα από τη ΔΗΜΑΡ και το ΠΑΣΟΚ προς τη ΝΔ υποεκτιμήθηκε στις δύο «κρυφές» έρευνες της Public Issue.<sup>20</sup>

Η εκ των υστέρων διόρθωση της εκτίμησης εκλογικής επιρροής είναι δυνατή μόνον υποθέτοντας ότι, η μεροληψία των δημοσκοπήσεων διατηρήθηκε σταθερή σε όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, καθώς η μέθοδος υπολογισμού της μεροληψίας που χρησιμοποιείται δεν μπορεί να ανιχνεύσει την όποια διαχρονική εξέλιξη της μεροληψίας. Επομένως, η διορθωμένη εκτίμηση της εκλογικής επιρροής της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ προκύπτει εάν από την τιμή που υπολογίστηκε με την εξομάλυνση Kalman (πίνακας 4), αφαιρέσουμε την μεροληψία των δημοσκοπήσεων, την οποία υποθέτουμε σταθερή (πίνακας 5).

Εφαρμόζοντας την παραπάνω μέθοδο, η εκλογική επιρροή της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ, την Παρασκευή 1/6/12, τελευταία ημέρα δημοσίευσης αποτελεσμάτων δημοσκοπήσεων, εκτιμάται –εκ των υστέρων- σε 27,8% και 30,6% αντίστοιχα (βλέπε συνδυαστικά πίνακες 4 και 5). Δηλαδή η διαφορά υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ, αντί των 6 που δόθηκε προεκλογικά, διορθώνεται σε περίπου 3 μονάδες. Με την ίδια μέθοδο, η εκτίμηση της εκλογικής επιρροής της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ για την Πέμπτη 14/6/12, δηλαδή τρεις ημέρες πριν τις εκλογές, διορθώνεται σε 29,8% και 27,7% αντίστοιχα. Αν δηλαδή υπολογισθεί εκ των υστέρων και αφαιρεθεί η μεροληψία των ερευνών,

<sup>20</sup> Δεν γνωρίζουμε, διότι δεν έχουν δοθεί στη δημοσιότητα, εάν αυτό παρατηρήθηκε και στα αντίστοιχα πρωτογενή στοιχεία που διαθέτουν οι υπόλοιπες εταιρείες δημοσκοπήσεων.

τότε η διαφορά μεταβάλλεται σε 2 μονάδες υπέρ της ΝΔ, αντί της μισής μονάδας υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ που είχε εκτιμηθεί προεκλογικά.

Ειπωμένο διαφορετικά, τα δύο βασικά συμπεράσματα των δημοσιοποιημένων προεκλογικών εκτιμήσεων της Public Issue, εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την ενσωμάτωση του πραγματικού αποτελέσματος στη χρονοσειρά των στοιχείων των ερευνών: **1) Δεκαπέντε ημέρες** πριν τις εκλογές η Public Issue είχε εκτιμήσει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ προηγούνταν καθαρά της ΝΔ. Σύμφωνα με τον εκ των υστέρων διορθωμένο υπολογισμό της εκλογικής επιρροής των δύο κομμάτων, προκύπτει ότι δύο εβδομάδες πριν τις εκλογές ο ΣΥΡΙΖΑ, πράγματι, διατηρούσε διακριτό προβάδισμα έναντι της ΝΔ (περίπου 3 μονάδες, έναντι των 6 που είχε αρχικά εκτιμηθεί), γεγονός που δεν ανατρέπει την προεκλογική εκτίμησή της. **2)** Από τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η εταιρεία την Κυριακή των εκλογών, σύμφωνα με τον συσχετισμό που αποτύπωναν οι έρευνες μέχρι και την Πέμπτη, προέκυπτε αντιστροφή του κλίματος, εκτιμάτο ότι η εκλογική αναμέτρηση ήταν «ντέρμπυ» και το αποτέλεσμα της εν πολλοίς απρόβλεπτο. Η εκ των υστέρων εκτίμηση της εκλογικής επιρροής των δύο κομμάτων, υπολογίζει πράγματι τη διαφορά **σε περίπου 2 μονάδες υπέρ της ΝΔ**. Ωστόσο, το σχετικά μικρό μέγεθος της διαφοράς, σε συνδυασμό με τα περιθώρια σφάλματος των δύο εκτιμήσεων ( $\pm 2\%$  για τη ΝΔ και  $\pm 2,5\%$  για τον ΣΥΡΙΖΑ) επαληθεύουν –και εκ των υστέρων– το προεκλογικό συμπέρασμα της εταιρείας, σχετικά με την αβεβαιότητα της έκβασης της εκλογικής αναμέτρησης. Δηλαδή, με βάση τα διαθέσιμα δημοσκοπικά δεδομένα τρεις ημέρες πριν τις εκλογές, δεν θα μπορούσε να υπάρξει ασφαλής πρόβλεψη του εκλογικού αποτελέσματος, ακόμα και εάν η μεροληψία των ερευνών ήταν εκ των προτέρων γνωστή. Συμπερασματικά, η τελευταία αδημοσίευτη προεκλογική εκτίμηση της Public Issue για το εκλογικό αποτέλεσμα, ΣΥΡΙΖΑ 28% και ΝΔ 27,5%, **υπερεκτίμησε τον ΣΥΡΙΖΑ κατά περίπου 1% και υποεκτίμησε τη ΝΔ κατά περίπου 2,5%**. Η πτωτική τάση του ΣΥΡΙΖΑ, που συνεχίστηκε και μετά την Πέμπτη 14/6/12, ημέρα που ολοκληρώθηκε το τελευταίο κύμα του προεκλογικού Βαρόμετρου, ερμηνεύει την απόκλιση στην εκτίμηση της επιρροής του ΣΥΡΙΖΑ. Αντίθετα, η υποεκτίμηση της ΝΔ οφείλεται σε συστηματική μεροληψία, η οποία δεν μπορούσε να ανιχνευθεί εκ των προτέρων.

## 6. Γιατί δεν εμπιστευόμαστε τη στάθμιση με την προηγούμενη ψήφο

Το πρόβλημα της χρήσης της **πολιτικής στάθμισης** (στάθμιση με την προηγούμενη ψήφο στην Ευρώπη ή την κομματική αυτοτοποθέτηση στις ΗΠΑ) είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν, διεθνώς, την ακαδημαϊκή κοινότητα και τον κλάδο των εταιρειών δημοσκοπήσεων, όπως επισημαίνεται και στις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες των διεθνών φορέων του κλάδου (ESOMAR/WAPOR 2009, 4.2.6-4.2.7).

Η πολιτική στάθμιση έχει εγκαταλειφθεί εδώ και καιρό από πολλές γνωστές εταιρείες, όπως, πχ. η Gallup στις ΗΠΑ, η Ipsos MORI και η Communicate Research στη Μ.Βρετανία, και άλλες, ενώ οι εταιρείες που εξακολουθούν να τη χρησιμοποιούν (πχ. η Zogby στις ΗΠΑ, η ICM στη Μ. Βρετανία), αφενός την εφαρμόζουν με τη βοήθεια εξειδικευμένων και πολύπλοκων τεχνικών και, αφετέρου, την αντιμετωπίζουν με έντονο σκεπτικισμό. Είναι χαρακτηριστική η

παρατήρηση του N. Sparrow, διευθύνοντος συμβούλου της ICM, μετά τις βουλευτικές εκλογές του 2005, ότι η αξία της στάθμισης με την προηγούμενη ψήφο διαρκώς μειώνεται, καθώς όλο και λιγότεροι ψηφοφόροι δηλώνουν τι ψήφισαν στις προηγούμενες εκλογές (Sparrow 2005).

Αντιθέτως, στη χώρα μας η στάθμιση με την προηγούμενη ψήφο θεωρείται «επιστημονικό θέσφατο» και αποτελεί την πιο διαδεδομένη στατιστική τεχνική «διόρθωσης» των πρωτογενών στοιχείων της πρόθεσης ψήφου και συνεπώς «εκτίμησης» της εκλογικής επιρροής των κομμάτων. Ταυτόχρονα, ο τρόπος που χρησιμοποιείται αποτελεί τον κατεξοχήν ψευδοεπιστημονικό μηχανισμό χειραγώγησης των δημοσκοπήσεων και υπαγωγής τους σε πολιτικές σκοπιμότητες.

Η Public Issue έχει εγκαταλείψει την πολιτική στάθμιση από το 2004 και αντίθετα, έχει αναπτύξει μια μεθοδολογία που στηρίζεται στην **ανάλυση χρονολογικών σειρών** (time-series analysis) της διαθέσιμης χρονοσειράς των ερευνών. Περιληπτικά, μπορεί να αναφερθεί, ότι η χρήση της πολιτικής στάθμισης απορρίφθηκε, διότι πολλοί ψηφοφόροι δεν απαντούν ανεπηρέαστοι ή ειλικρινά στην ερώτηση τι ψήφισαν στις τελευταίες εκλογές. Συμβαίνει συχνά να προβάλλουν στο παρελθόν τις σημερινές τους προτιμήσεις, δηλαδή να «χρωματίζουν» την σημερινή επιλογή τους, ή να δηλώνουν (ψευδώς) ότι ψήφισαν το νικητή (των προηγούμενων εκλογών), ή απλώς να μην θυμούνται τι ψήφισαν στις προηγούμενες εκλογές (Boy & Chiche 1999). Είναι χαρακτηριστικό, ότι μετά τη δολοφονία του Τζον Κέννεντυ τα 2/3 των Αμερικανών ψηφοφόρων δήλωσαν πως τον είχαν ψηφίσει στις εκλογές του 1960 (!), ενώ στην πραγματικότητα είχε εκλεγεί με ποσοστό 49,6% (Worchester, Mortimore και Gosschalk 2001). Η καθιέρωση, τις τελευταίες δεκαετίες πολλαπλών και διαφορετικού τύπου εκλογικών αναμετρήσεων, (πχ. Ευρωεκλογές, Νομαρχιακές) έχει ενισχύσει περαιτέρω αυτήν την τάση (Moon 1991, Boy & Chiche 1999).

Η πολιτική στάθμιση έχει ένα πολύ σημαντικό «σκοτεινό σημείο»: τον **συντελεστή στάθμισης**. Δηλαδή, το δείγμα σταθμίζεται συγκρίνοντας τη δειγματοληπτική προηγούμενη ψήφο με το 100% της πραγματικής προηγούμενης ψήφου ή με κάποιο κλάσμα της, εκτιμώντας ένα «φυσιολογικό» ποσοστό απόκλισης (false recall). Πχ η γνωστή βρετανική εταιρεία ICM χρησιμοποιεί ως συντελεστή στάθμισης το 0,75.<sup>21</sup> Οι ελληνικές εταιρείες που σταθμίζουν με την προηγούμενη ψήφο δεν δημοσιοποιούν ποτέ τον συντελεστή στάθμισης που χρησιμοποιούν, επιτείνοντας περαιτέρω τις αμφιβολίες για τον τρόπο χρήσης της πολιτικής στάθμισης.

Η χρήση της πολιτικής στάθμισης προϋποθέτει ότι η προηγούμενη ψήφος, που στην πραγματικότητα βασίζεται σε μια υποκειμενική δήλωση γνώμης, είναι μια **«δημογραφική»** μεταβλητή, όπως πχ. το φύλο ή η ηλικία. Δηλαδή, το ποσοστό κάθε κόμματος θα έπρεπε να μεταβάλλεται τυχαία γύρω από το πραγματικό αποτέλεσμα των προηγούμενων εκλογών. Σε αυτήν την περίπτωση, η πολιτική στάθμιση θα μπορούσε να διορθώσει τη μεροληψία που οφείλεται σε μια ενδεχόμενη «υπερεκπροσώπηση» ή «υποεκπροσώπηση» ενός κόμματος στο δείγμα (sampling bias). Ακόμα και όταν το ποσοστό ενός κόμματος κυμαίνεται γύρω από μια

<sup>21</sup> Βλέπε σχετικά <http://ukpollingreport.co.uk/faq-weighting>

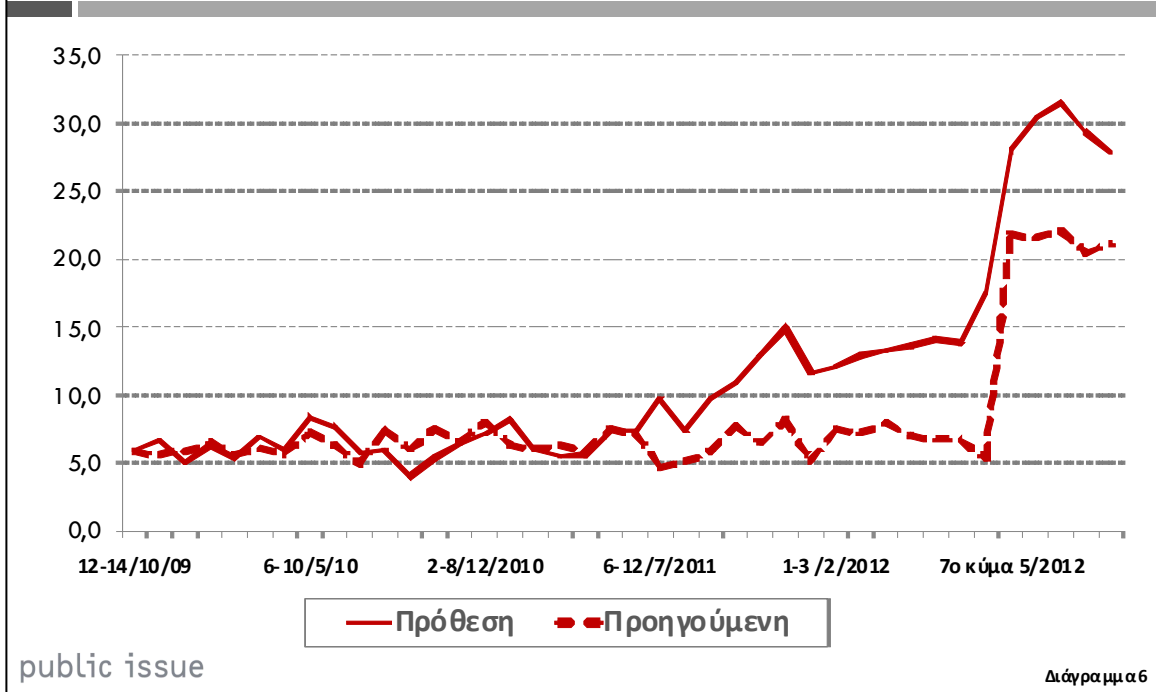


**σταθερή**, αλλά **διαφορετική** από το πραγματικό αποτέλεσμα, τιμή, η πολιτική στάθμιση μπορεί να διορθώσει την πιθανή «υπερεκπροσώπηση» ή «υποεκπροσώπηση» αυτού του κόμματος στο δείγμα. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η δυνατότητα διάκρισης της συστηματικής μεροληψίας δειγματοληψίας (sampling bias) από την εσφαλμένη ανάκληση (false recall) της προηγούμενης ψήφου, που είναι μια μορφή μεροληψίας απάντησης (response bias). Όμως, είναι συχνότερο το φαινόμενο η **εξέλιξη της προηγούμενης ψήφου να ακολουθεί συστηματικά την ίδια διακύμανση με την εξέλιξη της πρόθεσης ψήφου**. Αυτό συμβαίνει γιατί οι ψηφοφόροι τείνουν να προβάλλουν και στο παρελθόν τις σημερινές κομματικές προτιμήσεις τους. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που η κοινωνική ψυχολογία έχει επαρκώς περιγράψει. Σε αυτήν την περίπτωση, η προηγούμενη ψήφος «χρωματίζεται», εμπεριέχει δηλαδή μεροληψία (την προβολή και στο παρελθόν των σημερινών προτιμήσεων). Πως είναι λοιπόν δυνατόν να διορθώσουμε την όποια μεροληψία της πρόθεσης ψήφου με μια μεταβλητή που συμμεταβάλλεται με αυτήν; Το μόνο αποτέλεσμα θα ήταν να «ακυρώσουμε» τις πραγματικές τάσεις που εμφανίζονται στην ίδια την πρόθεση ψήφου.

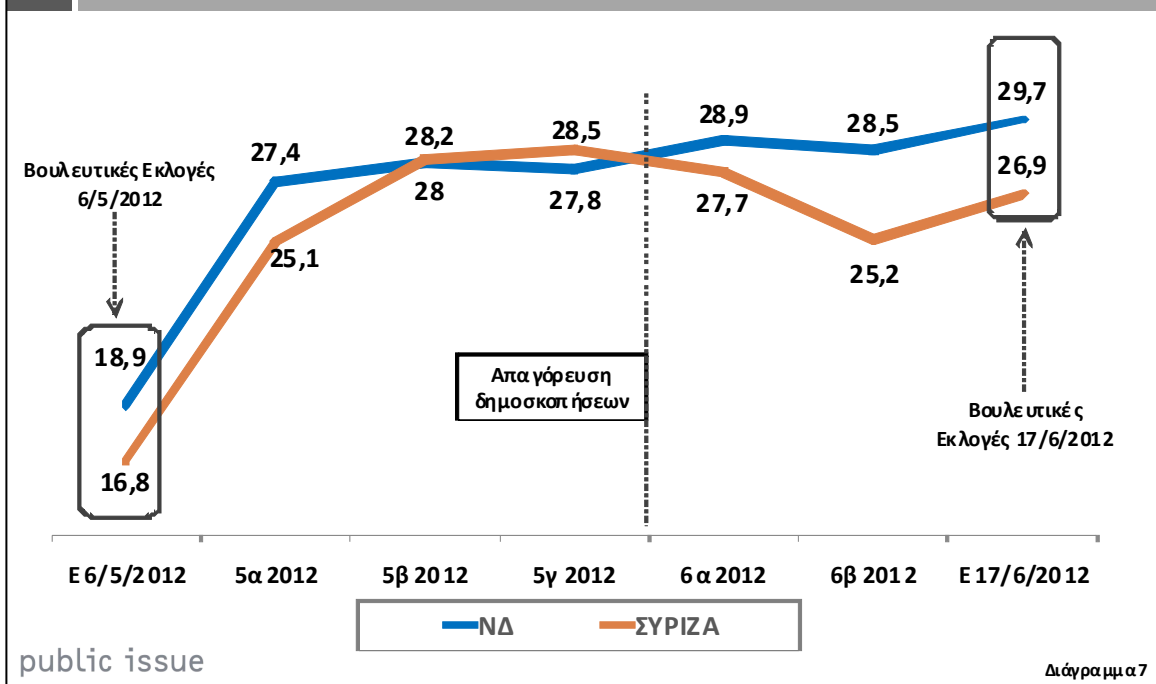
Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του φαινομένου αποτελεί η ψήφος στο ΣΥΡΙΖΑ. Στο διάγραμμα 6 παρατίθεται η εξέλιξη της πρόθεσης και της προηγούμενης ψήφου για τον ΣΥΡΙΖΑ στις έρευνες της Public Issue, από τις εκλογές του 2009 μέχρι σήμερα. Όπως είναι φανερό, οι δύο μεταβλητές κινούνται σχεδόν παράλληλα, ενώ ο σχετικός συντελεστής συσχέτισης φθάνει το 91%! Επομένως, η διόρθωση της πρόθεσης ψήφου του ΣΥΡΙΖΑ με τη βοήθεια της προηγούμενης ψήφου στερείται νοήματος.

Προκειμένου να γίνει καλύτερα αντιληπτή η αδυναμία της πολιτικής στάθμισης να «διορθώσει» με επιτυχία τις όποιες μεροληψίες των ερευνών, μπορούμε να μελετήσουμε την επίδραση που θα είχε η στάθμιση στην πρόθεση ψήφου των τριών προηγούμενων εκλογικών αναμετρήσεων του 2004, του 2007 και του 2009, για τις οποίες διαθέτουμε δεδομένα δημοσκοπήσεων από το Πολιτικό Βαρόμετρο της Public Issue. Θα χρησιμοποιηθεί για αυτό το εκάστοτε αθροιστικό αρχείο των προεκλογικών κυμάτων (το σύνολο των ερευνών), που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της αντίστοιχης προεκλογικής περιόδου. Το 2004, το **αστάθμιστο** ποσοστό της ΝΔ, που προέκυψε από το αθροιστικό αρχείων των 13 κυμάτων του προεκλογικού Βαρόμετρου υπολογίστηκε σε 47,7% και του ΠΑΣΟΚ σε 41,5%. Τα αντίστοιχα **σταθμισμένα** ποσοστά θα έδιναν 50,7% και 37,8% αντίστοιχα, δηλαδή θα απέκλιναν πολύ περισσότερο από το πραγματικό εκλογικό αποτέλεσμα του 2004 (ΝΔ 45,4% και ΠΑΣΟΚ 40,6%), σε σχέση με την αστάθμιστη ψήφο! Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται και το 2009. Το **αστάθμιστο** ποσοστό του ΠΑΣΟΚ στα επτά (7) κύματα του προεκλογικού βαρόμετρου ήταν 44,6% και της ΝΔ 32,5%. Και σε αυτήν την περίπτωση, τα **σταθμισμένα** ποσοστά των δύο κομμάτων (46,2% και 31,2% αντίστοιχα) θα αποτελούσαν χειρότερες εκτιμήσεις του εκλογικού αποτελέσματος του 2009 (ΠΑΣΟΚ 43,9% και ΝΔ 33,5%). Ιδιαίτερη σημασία έχει η περίπτωση του 2007, καθώς, το κόμμα που προηγείτο στην πρόθεση ψήφου (η ΝΔ με 47% έναντι 33,5% του ΠΑΣΟΚ) υπερεκτιμώταν και στην προηγούμενη ψήφο, όπως ακριβώς συνέβαινε και με τον ΣΥΡΙΖΑ, κατά την τελευταία προεκλογική περίοδο του Ιουνίου.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: ΠΡΟΘΕΣΗ ΨΗΦΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΨΗΦΟΣ ΣΤΟ ΣΥΡΙΖΑ**  
Οκτώβριος 2009– Ιούνιος 2012



**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: ΠΡΟΘΕΣΗ ΨΗΦΟΥ ΣΤΗ ΝΔ & ΤΟΝ ΣΥΡΙΖΑ**  
Διόρθωση με πολιτική στάθμιση  
Μάιος – Ιούνιος 2012



Το 2007, η στάθμιση θα «υπερδιόρθωνε» την πρόθεση ψήφου, μειώνοντας τη διαφορά ΝΔ-ΠΑΣΟΚ σε μόλις 2,3% (ΝΔ 41,3% και ΠΑΣΟΚ 39%), ενώ το πραγματικό αποτέλεσμα ήταν ΝΔ 41,8% και ΠΑΣΟΚ 38,1% και η πραγματική διαφορά 3,7%. Ωστόσο, παρά την εσφαλμένη εκτίμηση της τάξης μεγέθους, αυτή η «διόρθωση» ήταν όντως προς τη σωστή κατεύθυνση, δηλαδή τη μείωση της διαφοράς ΝΔ-ΠΑΣΟΚ, καθώς το πολιτικό κλίμα εκείνης της συγκυρίας (πλήρης κυριαρχία της ΝΔ, που ήταν ταυτόχρονα νικητής των προηγούμενων εκλογών και κυβερνητικό κόμμα) ευνοούσε τη μεροληψία υπέρ της ΝΔ, τόσο στην πρόθεση, όσο και στην προηγούμενη ψήφο. Από την άλλη πλευρά, η έντονη συσχέτιση των δύο μεταβλητών (κοντά στο 60%) δημιούργησε την «υπερδιόρθωση». Στην περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ, τον Ιούνιο του 2012, δεν υπήρχαν ενδείξεις, ότι οι δύο μεταβλητές (πρόθεση ψήφου και προηγούμενη ψήφος) ήταν υπερεκτιμημένες. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν ο νικητής των προηγούμενων εκλογών, ούτε κυριαρχούσε απόλυτα στο πολιτικό σκηνικό, όπως η ΝΔ το 2007.<sup>22</sup> Ταυτόχρονα, η έντονη συνδιακύμανση των δύο μεταβλητών αφαιρούσε κάθε δυνατότητα αξιοποίησης της στάθμισης.

Συμπερασματικά, η πολιτική στάθμιση αποτελεί μια στατιστική τεχνική με πολλά προβλήματα. Εάν ο στόχος των ερευνητών είναι η επιστημονική βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων και όχι η προπαγάνδα, τότε η χρήση της δεν φέρνει, τις περισσότερες φορές, τα επιθυμητά αποτελέσματα και συνεπώς δεν μπορούμε να την εμπιστευτούμε ως μια αξιόπιστη μέθοδο διόρθωσης της μεροληψίας των δημοσκοπήσεων.

## 7. Εκτίμηση εκλογικής επιρροής με ανάλυση χρονοσειρών ή με πολιτική στάθμιση; Δύο διαφορετικές ερμηνείες των ίδιων δεδομένων

Το μοναδικό δεδομένο που δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση είναι προφανώς η πραγματική εκλογική μεταβολή μεταξύ Μαΐου και Ιουνίου. Η ΝΔ από 18,9% βρέθηκε στο 29,6% και ο ΣΥΡΙΖΑ από το 16,8% στο 26,9%. Η μεταξύ των δύο εκλογικών αναμετρήσεων εξέλιξη των τάσεων του εκλογικού σώματος, εάν δηλαδή προηγήθηκε διαρκώς η ΝΔ, εάν η εκλογική δύναμη των δύο κομμάτων ακολούθησε ευθεία ή τεθλασμένη γραμμή, δεν θα μπορέσει ποτέ να αποδειχθεί. Επομένως, ανεξάρτητα από το ζήτημα ποια δημοσκόπηση προσέγγισε ακριβέστερα ή απλά δικαιώθηκε από το εκλογικό αποτέλεσμα και για ποιους λόγους (επιστημονικής μεθόδου, πολιτικής διαχείρισης ή τυχαία), το σημαντικό ερώτημα, δηλαδή πως εξελίχθηκε στην πραγματικότητα η εκλογική αναμέτρηση μένει ανοικτό, πιθανότατα μόνο για τους ιστορικούς και τους πολιτικούς επιστήμονες. Διαφορετικά ειπωμένο, επιδέχεται μόνον λογικές ερμηνείες και αποδείξεις.

Ποια ήταν η χρονική εξέλιξη των τάσεων του εκλογικού σώματος μεταξύ των δύο πρόσφατων εκλογικών αναμετρήσεων; Εάν χρησιμοποιηθεί **η μέθοδος της στάθμισης** με την προηγούμενη ψήφο στα πρωτογενή δεδομένα των πέντε προεκλογικών κυμάτων του Βαρόμετρου της Public Issue, προκύπτει μια εντελώς

<sup>22</sup> Ενδεικτικό του γεγονότος ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν κυριαρχούσε στο πολιτικό σκηνικό, σε αντίθεση με τη ΝΔ το 2007, αποτελεί το ευρύ προβάδισμα της ΝΔ στην παράσταση νίκης. (Βλέπε και υποσ.19).

διαφορετική, αλλά καθόλου πειστική ερμηνεία για το πώς διαμορφώθηκε το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου (διάγραμμα 7), από εκείνη που προκύπτει εάν αντί για τη στάθμιση χρησιμοποιηθεί **η τεχνική της εξομάλυνσης των χρονοσειρών της πρόθεσης ψήφου** (διάγραμμα 5). Η «δικαίωση» (αυτή τη φορά) της μεθόδου της στάθμισης από το τελικό εκλογικό αποτέλεσμα δεν αποτελεί απόδειξη, ούτε ικανοποιητική ερμηνεία, στα πλαίσια όχι μια επικοινωνιακής αντιπαράθεσης, αλλά μιας επιστημονικής συζήτησης.

**1)** Σύμφωνα με τη δεύτερη μέθοδο διόρθωσης, δηλαδή την εξομάλυνση των χρονοσειρών της πρόθεσης ψήφου, μετά τις εκλογές του Μαΐου εμφανίστηκε ένα ισχυρότατο πολυσυλλεκτικό εκλογικό ρεύμα προς τον ΣΥΡΙΖΑ. Το ρεύμα υπήρξε ανοδικό μέχρι και τις 30 Μαΐου, εκτοξεύοντας το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ περίπου στο 31% (διάγραμμα 5). Στο ίδιο διάστημα, η εκλογική επιρροή της ΝΔ αυξήθηκε επίσης, λιγότερο έντονα, προσεγγίζοντας το 26%. Εν συνεχεία, η τάση ανόδου του ΣΥΡΙΖΑ διακόπηκε και άρχισε μια καθοδική πορεία, η οποία συνεχίστηκε σε όλη την περίοδο του τελευταίου 15νθημέρου (που συμπίπτει με περίοδο απαγόρευσης δημοσίευσης των δημοσκοπήσεων). Η καθοδική τάση τερματίστηκε τελικά την ημέρα των εκλογών, συρρικνώνοντας το εκλογικό ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ στο 26,9%. Ταυτόχρονα, στο τελευταίο 15νθήμερο υπήρξε και άνοδος της επιρροής της ΝΔ, η οποία απορροφώντας ένα κρίσιμο ποσοστό, κυρίως από τη ΔΗΜΑΡ και το ΠΑΣΟΚ, έφθασε στο 29,7% (πίνακας 4, διάγραμμα 5).

**2)** Εάν αντίθετα, διορθώσουμε τα ίδια πρωτογενή στοιχεία που διαθέτουμε με την πρώτη μέθοδο, δηλαδή την πολιτική στάθμιση, τότε το εύρος των μεταβολών των ποσοστών των δύο κομμάτων μεταξύ των δύο εκλογών (Μαΐου-Ιουνίου) θα πρέπει να υπήρξε πολύ μικρότερο (πίνακας 6, διάγραμμα 7). Πιο συγκεκριμένα, στα πέντε (5) κύματα του Βαρόμετρου της Public Issue, η ΝΔ κυμάνθηκε από 27,4% ως 28,5 % και ο ΣΥΡΙΖΑ από 25,1% ως 28,5%. Ειδικότερα, ο ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται ότι αύξησε την επιρροή του στο πρώτο μισό της προεκλογικής περιόδου, αλλά με μικρότερη δυναμική και υποχώρησε στη συνέχεια. Αντίθετα, η ΝΔ παρέμεινε ουσιαστικά στάσιμη, σε όλη την προεκλογική περίοδο. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, ότι *ακόμα και σύμφωνα με την εκτίμηση που προέρχεται από τη στάθμιση, ο ΣΥΡΙΖΑ προηγείτο οριακά της ΝΔ με 28,5%, έναντι 27,8%, στην τελευταία έρευνα της Public Issue, πριν την έναρξη της σχετικής απαγόρευσης*. Πρέπει επίσης να επισημανθεί, ότι η ερμηνεία που προκύπτει από τη διόρθωση των πρωτογενών δεδομένων της Public Issue με χρήση της πολιτικής στάθμισης, είναι παρόμοια με εκείνη των περισσότερων εταιριών του κλάδου, που στηρίζουν παραδοσιακά τις εκτιμήσεις τους σε κάποια μορφή στάθμιση. Σε πολλές μάλιστα από αυτές, η ΝΔ είχε εξ' αρχής καθαρό προβάδισμα, το οποίο διατηρήθηκε σχεδόν σταθερό καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου.

Με δεδομένη τη διαφορετική ερμηνεία των δύο προσεγγίσεων, γεννάται το ερώτημα ποια από τις δύο μπορεί να θεωρηθεί ακριβέστερη και περισσότερο πειστική, για να περιγράψει κανείς την πραγματική εξέλιξη; Πάνω σε αυτό το ερώτημα μπορεί κανείς να παρατηρήσει τα εξής:

**α.** Η υπερεκτίμηση του ΣΥΡΙΖΑ στην προηγούμενη ψήφο δεν μπορεί να θεωρηθεί απόδειξη «υπερ-εκπροσώπησης» ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ στα δείγματα των προεκλογικών ερευνών. Η έντονη συσχέτιση της πρόθεσης ψήφου με την προηγούμενη ψήφο, σε συνδυασμό με την εντυπωσιακή αύξηση της επιρροής του ΣΥΡΙΖΑ, ακόμα και αν τελικά έχασε τις εκλογές, καθιστά πολύ πιθανό η υπερεκτίμησή του στην προηγούμενη ψήφο να οφείλονταν σε προβολή στο παρελθόν (εκλογές της 6<sup>ης</sup> Μαΐου) της πρόθεσης ψήφου (για τις εκλογές της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου).

**β. Η στάθμιση θα οδηγούσε σε σημαντική υποεκτίμηση και των δύο πρώτων κομμάτων.** Εάν εφαρμοστεί η στάθμιση στα στοιχεία της Public Issue, τότε το (σταθμισμένο) ποσοστό της ΝΔ στο τελευταίο κύμα του προεκλογικού Βαρόμετρου, τρεις ημέρες πριν τις εκλογές, υπολογίζεται σε 28,5% (υποεκτίμηση 1,2% - διάγραμμα 7), γεγονός που σημαίνει ότι η στάθμιση δεν μπορούσε να διορθώσει την υποεκτίμηση της ΝΔ που διαπιστώθηκε στα πρωτογενή δεδομένα. Ακόμα μεγαλύτερη (1,7%) είναι η υποεκτίμηση του ΣΥΡΙΖΑ. Το σταθμισμένο ποσοστό του είναι μόλις 25,2%, γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν υπήρξε πραγματική «υπερ-εκπροσώπηση» του ΣΥΡΙΖΑ στην προηγούμενη ψήφο. Από την άλλη πλευρά, η τελευταία προεκλογική εκτίμηση της Public Issue για την εκλογική επιρροή του ΣΥΡΙΖΑ ήταν **28%** (βλέπε διάγραμμα 1), αρκετά πλησιέστερα στην πραγματική του δύναμη (26,9%), σε σχέση με το εκτιμώμενο ποσοστό που θα έδινε θεωρητικά η στάθμιση (25,2%). Αντίστοιχα, η προεκλογική εκτίμηση για τη ΝΔ ήταν **27,5%** (διάγραμμα 1, υποεκτίμηση 2,2%). Όπως είναι φανερό, η ΝΔ υποεκτιμάται και με τις δύο μεθόδους, γεγονός που υποδηλώνει ότι η εις βάρος της μεροληψία δεν οφείλονταν σε δήθεν «υπο-εκπροσώπηση» στην προηγούμενη ψήφο.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί, ότι η αξιολόγηση των εκτιμήσεων που προκύπτουν από τις δημοσκοπήσεις με βάση τη διαφορά («ψαλίδα») μεταξύ των δύο εκάστοτε πρώτων κομμάτων (σήμερα ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ) είναι πολλές φορές παραπλανητική.<sup>23</sup> Η διαφορά των ποσοστών ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ, εάν εφαρμοστεί η στάθμιση (3,3), είναι πράγματι πολύ κοντά στην πραγματική μεταξύ τους διαφορά (2,8%). Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η εκτίμηση της εκλογικής επιρροής των κομμάτων με βάση την στάθμιση θα ήταν σωστή, καθώς **θα υποεκτιμούσε σημαντικά και τα δύο κόμματα και, ταυτόχρονα, θα υποεκτιμούσε συνολικά και τον «νέο δικομματισμό» (ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ) κατά περίπου 3%.**

**γ.** Αν η ερμηνεία του εκλογικού αποτελέσματος που προκύπτει από τη στάθμιση, τόσο από τα στοιχεία της Public Issue, όσο κυρίως από εκείνα των άλλων εταιριών, ήταν σωστή, αν δηλαδή η ΝΔ είχε ένα «άνετο και σταθερό» προβάδισμα, τουλάχιστον κατά το τελευταίο 15νθήμερο, γιατί το exit poll, που έγινε την ΙΔΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ των εκλογών, απέτυχε να προβλέψει την (στην πραγματικότητα) άνετη νίκη της ΝΔ;

<sup>23</sup> Ειδικά για την Ελλάδα, λόγω του ισχύοντος εκλογικού συστήματος, η διαφορά α/β κόμματος, παρότι σημαντική πολιτικά δεν έχει πρακτική σημασία, αφού το πρώτο κόμμα για να λάβει το bonus των 50 εδρών, αρκεί να λάβει μια ψήφο παραπάνω.

Απλούστατα, επειδή η μεροληψία που ίσχυε στις προεκλογικές έρευνες (απόκρυψη ψήφου για τη ΝΔ) ίσχυσε το ίδιο, αν όχι και σε μεγαλύτερο βαθμό και στη δημοσκόπηση εξόδου.<sup>24</sup>

**δ.** Εάν το κριτήριο δεν είναι η νομιμοποίηση της χειραγωγικής χρήσης των δημοσκοπήσεων, τότε η αξιολόγηση της μεθοδολογίας των διαφόρων εταιριών δεν μπορεί να γίνει αποσπασματικά, **αναλύοντας μόνο το αποτέλεσμα των εκλογών της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου και αγνοώντας εκείνο των εκλογών της 6<sup>ης</sup> Μαΐου**, των οποίων άλλωστε οι τελευταίες εκλογές αποτέλεσαν, κατά κάποιο τρόπο, τη συνέχεια ή τον «δεύτερο γύρο». Υπενθυμίζεται, ότι τα βασικά συμπεράσματα της εκτίμησης της Public Issue, 15 ημέρες πριν τις εκλογές της 6<sup>ης</sup> Μαΐου, αποδείχθηκαν σωστά: Ο δικομματισμός (ΝΔ και ΠΑΣΟΚ) εκτιμήθηκε ότι θα περιοριζόταν στο 35%, η ΝΔ μόλις θα ξεπερνούσε το 20% και το ενδεχόμενο ο ΣΥΡΙΖΑ να καταλάμβανε την δεύτερη θέση ήταν ανοικτό (βλέπε πίνακα 1). Αυτή η επιτυχής εκτίμηση πραγματοποιήθηκε με την ίδια μεθοδολογία με την οποία πραγματοποιήθηκε και η «άστοχη» εκτίμηση των εκλογών της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου. Γιατί ξαφνικά η μεθοδολογία έπαψε να είναι σωστή; Μήπως τελικά το πραγματικό πρόβλημα είναι ότι η δυναμική που καθόρισε το αποτέλεσμα των εκλογών της 17<sup>ης</sup> Ιουνίου υπήρξε πολύ εντονότερη, σε σχέση με τις «πρώτες» εκλογές, με αποτέλεσμα η σχετική απαγόρευση να δημιουργεί την εντύπωση της «αποτυχίας»;

Οι περισσότερες εταιρίες που χρησιμοποιούν τη στάθμιση δεν προσέγγισαν ικανοποιητικά το αποτέλεσμα της 6<sup>ης</sup> Μαΐου. Αρκεί να υπενθυμίσουμε χαρακτηριστικά μια δημοσκόπηση που δημοσιεύθηκε την Παρασκευή 20/4/2012, 15 ημέρες πριν τις εκλογές του Μαΐου.<sup>25</sup> Αυτή εκτιμούσε ότι η επόμενη Βουλή (του Μαΐου) θα ήταν 10κομματική, το ποσοστό της ΝΔ 25,5 (έναντι του εκλογικού 18,9), το ποσοστό του ΠΑΣΟΚ 19,1 (έναντι 13,2) και το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ 9,1 (έναντι 16,8). Γιατί, επομένως, πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι η στάθμιση αποτελεί την καταλληλότερη μέθοδο εκτίμησης;

**ε.** Όσοι υποστηρίζουν ότι η ΝΔ είχε εξ' αρχής καθαρό προβάδισμα, πιστεύουν ότι τα γεγονότα του τελευταίου δεκαπενθήμερου δεν έπαιξαν κανένα ρόλο στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος. Τον ισχυρισμό τους όμως αυτόν θα πρέπει και να τον αποδείξουν.

**στ.** Η χρήση της στάθμισης κατά την προεκλογική περίοδο του Ιουνίου από τις περισσότερες εταιρίες του κλάδου αναδεικνύει, τέλος, ένα σοβαρό ζήτημα δεοντολογίας. Στο 3<sup>ο</sup> κύμα του Προεκλογικού Βαρόμετρου (τελευταίο δημοσιοποιημένο) η διαφορά των αστάθμιστων ποσοστών ΣΥΡΙΖΑ – ΝΔ ήταν 6%, ενώ η αντίστοιχη διαφορά των σταθμισμένων ποσοστών μόλις 0,7% (πίνακες 3,6).

<sup>24</sup> Από αυτήν την άποψη, θα άξιζε να δοθούν στη δημοσιότητα τα πρωτογενή στοιχεία του exit poll.

<sup>25</sup> Βλέπε σχετικά <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4712857>

Στο 4<sup>ο</sup> κύμα (πρώτο «κρυφό»), η διαφορά των αστάθμιστων δεδομένων υποχώρησε στο 1,8%, όμως, η διαφορά των σταθμισμένων ποσοστών έφθασε το -1,2%. Επίσης, στο 5<sup>ο</sup> και τελευταίο κύμα του Βαρόμετρου το οριακό προβάδισμα του ΣΥΡΙΖΑ (0,3%) στα αστάθμιστα στοιχεία μετατρέπονταν σε ευρύ (3,3%) προβάδισμα της ΝΔ. Επομένως, η εφαρμογή της στάθμισης από την Public Issue θα μετέβαλλε δραματικά την εικόνα για την εκλογική επιρροή των κομμάτων, που προκύπτει από τα πρωτογενή δεδομένα. Στην πρώτη περίπτωση θα εκμηδένιζε τη διαφορά των δύο πρώτων κομμάτων, ενώ στη δεύτερη (κυρίως) και στην τρίτη περίπτωση θα **αντέστρεφε τη σειρά των κομμάτων**. Όταν όμως οι στατιστικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην επεξεργασία των δεδομένων (όπως πχ η στάθμιση) έχουν ως αποτέλεσμα τα δημοσιευμένα στοιχεία να διαφέρουν τόσο πολύ από τα πρωτογενή, η ESOMAR συστήνει στα μέλη της **τη δημοσίευση και των πρωτογενών δεδομένων**.<sup>26</sup>

Με δεδομένη την μεγάλη απόκλιση πρωτογενών και σταθμισμένων στοιχείων της PI παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον η δημοσιοποίηση, έστω και εκ των υστέρων, των πρωτογενών στοιχείων των ερευνών όλων των εταιρειών που χρησιμοποίησαν τη στάθμιση, προκειμένου να καταλήξουν στις εκτιμήσεις που δημοσιοποίησαν, τόσο στις εκλογές του Μαΐου, όσο και σε εκείνες του Ιουνίου. Ποιο κόμμα προηγούνταν στα πρωτογενή στοιχεία, δηλαδή ΠΡΙΝ τη στάθμιση; Η στάθμιση άλλαξε τη σειρά των κομμάτων, όπως θα συνέβαινε και στις έρευνες της PI, αν εφάρμοζε την ίδια μέθοδο; Και αν πράγματι η στάθμιση επέδρασε σημαντικά στα πρωτογενή στοιχεία, γιατί στις περιπτώσεις που αυτό συνέβη δεν ακολουθήθηκε η οδηγία της ESOMAR;

Εν κατακλείδι, το πραγματικό σφάλμα στην προεκλογική εκτίμηση της Public Issue υπήρξε **η υποεκτίμηση της ΝΔ**. Αυτή η υποεκτίμηση δεν διορθώνεται με τη στάθμιση, ενώ παρατηρήθηκε ακόμα και στο κοινό exit poll, το οποίο εμφανίζει **αναπόφευκτα** και αυτό τις ίδιες αδυναμίες με τις προεκλογικές δημοσκοπήσεις. Ταυτόχρονα, το εκτιμώμενο ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ που θα προέκυπτε, εάν εφαρμοζόταν η στάθμιση στην τελευταία προεκλογική έρευνα της PI, παρουσιάζει μεγαλύτερη απόκλιση από το εκλογικό αποτέλεσμα, τόσο σε σχέση με την εκτίμηση που δημοσιοποίησε η εταιρεία την ημέρα των εκλογών, όσο και από το ίδιο το αστάθμιστο ποσοστό. Λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη τις θεωρητικές αδυναμίες της στάθμισης και την επιτυχία της εκτίμησης της PI τον Μάιο, καταλήγουμε στο συμπέρασμα, ότι η ερμηνεία της διαμόρφωσης του εκλογικού αποτελέσματος του Ιουνίου, που προκύπτει από την εξομάλυνση των χρονοσειρών πρόθεσης ψήφου είναι πειστικότερη από εκείνη που προκύπτει εάν χρησιμοποιηθεί η πολιτική στάθμιση.

<sup>26</sup> «It is also important to indicate whether the results quoted have been adjusted by weighting or other statistical methods and **is recommended that the raw data is made available wherever the findings reported differ substantially from the raw data collected in the field**», ESOMAR/WAPOR, *Guide to Opinion Polls and Published Surveys*, 2009:18. Διαθέσιμο διαδικτυακά στην ιστοσελίδα: [http://www.esomar.org/uploads/public/knowledge-and-standards/codes-and-guidelines/WAPOR-ESOMAR\\_Guidelines.pdf](http://www.esomar.org/uploads/public/knowledge-and-standards/codes-and-guidelines/WAPOR-ESOMAR_Guidelines.pdf)

## BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Boy, Daniel και Jean Cliché.** (1999). «Η ποιότητα των ερευνών πρόθεσης ψήφου: η περίπτωση των δημοτικών εκλογών 1998», στο συλλογικό τόμο: *VPRC, Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα, 1999-2000*. Αθήνα: εκδ. Νέα Σύνορα-Α.Λιβάνης, 355-382.
- ESOMAR/WAPOR.** (2009). *Guide to Opinion Polls and Published Surveys*. ESOMAR World Research Codes & Guidelines. Διαθέσιμο διαδικτυακά στην ιστοσελίδα: [http://www.esomar.org/uploads/public/knowledge-and-standards/codes-and-guidelines/WAPOR-ESOMAR\\_Guidelines.pdf](http://www.esomar.org/uploads/public/knowledge-and-standards/codes-and-guidelines/WAPOR-ESOMAR_Guidelines.pdf)
- Fisher, Stephen D., Robert Ford, Will Jennings, Mark Pickup and Christopher Wlezien.** (2011). «From Polls to Votes to Seats: Forecasting the 2010 British General Election.» [in special issue: Special Symposium: Electoral Forecasting Symposium] *Electoral Studies* 30 (2): 250-257.
- Green, Donald, Alan Gerber and Suzanna De Boef.** (1999). “Tracking opinion over time. A method for reducing sampling error.” *Public Opinion Quarterly* 63: 178-92.
- Lewis-Beck, Michael and Tom W.Rice.** (1992). *Forecasting Elections*. Washington DC: Congressional Quarterly.
- Μαυρήs, Γιάννης και Γιώργος Συμεωνίδης.** (2005). «Βουλευτικές εκλογές 2004: Πρόβλεψη εκλογικού αποτελέσματος και επίδραση της προεκλογικής περιόδου». Στο *Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2004*, επιμέλεια Χριστόφορος Βερναρδάκης Αθήνα: Σαββάλας, 17-56. Διαθέσιμο και διαδικτυακά στην ιστοσελίδα: <http://www.mavris.gr/403/2680-prediction/>
- Μαυρήs, Γιάννης και Γιώργος Συμεωνίδης.** (2007). «Η πρόβλεψη του εκλογικού αποτελέσματος και η σημασία της προεκλογικής περιόδου για τις βουλευτικές εκλογές του 2007.» Στο *Βαρόμετρο 2007: Οι έρευνες Κοινής Γνώμης της Public Issue*, επιμέλεια Γιάννης Μαυρήs. Αθήνα: Public Issue, 85-125. Διαθέσιμο και διαδικτυακά στην ιστοσελίδα: <http://www.mavris.gr/1798/tomos-meros-2-3/>
- Μαυρήs, Γιάννης και Γιώργος Συμεωνίδης.** (2009). «Μαντεία, προφητεία ή επιστήμη;» *Ελευθεροτυπία* 5/7/2009. Μια πληρέστερη εκδοχή του άρθρου διατίθεται διαδικτυακά στην ιστοσελίδα: <http://www.publicissue.gr/1193/provlepsi/>
- Moon, Nick.** (1991). *Opinion polls. History, theory and practice*. Manchester and New York: Manchester University Press.
- Norpoth, Helmut and Thomas Gschwend.** (2003). “The Red-Green Victory: Against all odds?.” *German Politics and Society* 21(1): 15-34.
- Sparrow, Nick.** (2005). «Challenges facing the pollsters next time». Διαθέσιμο διαδικτυακά στην ιστοσελίδα: [www.britishpollingcouncil.org/nick-sparrow.pdf](http://www.britishpollingcouncil.org/nick-sparrow.pdf)
- Worchester, Robert and Roger Mortimore.** (2001). *Explaining Labour’s Second Landslide*. London: Politico’s.